

”Man får göra vad man vill, men inte
olämpliga saker”
En studie av begreppet fritid ur barns perspektiv

Författare: Therése Fredriksson och Kim Wiman
Handledare: Monica Hansen Orwehag

**Examensarbete 15hp
Utbildningsvetenskap 61 – 90 hp
Lärarprogrammet
Institutionen för individ och samhälle
Höstterminen 2012**

Arbetets art: Examensarbete 15 hp. Lärarprogrammet.

Titel: ”Man får göra vad man vill, men inte olämpliga saker” – en studie av begreppet fritid ur barns perspektiv

Engelsk titel: You are allowed to do whatever you want, but not inappropriate things” – a study from children´s perspective on the concept of leisure

Sidantal: 28

Författare: Therése Fredriksson och Kim Wiman

Examinator: Paula Berntsson

Datum: mars 2013

Sammanfattning

Bakgrund: I en tidigare kurs väcktes vårt intresse för att ta reda på vad begreppet fritid egentligen innebar för barnen idag. Barns fritid ser idag olika ut och så gör även deras syn på fritiden. Det har alltid funnits olika synsätt på vad fritid är och skall vara vilket har påverkat det pedagogiska arbetet inom fritidshemmet.

Syfte: Syftet med vår studie är att undersöka vad begreppet fritid betyder för barn.

Metod: Vår studie bygger på kvalitativa intervjuer med barn. Då syftet med studien är att få fram barnens perspektiv på begreppet fritid ansåg vi att detta var bästa sättet för oss. Vårt urval är barn som är mellan 6-12 år. Barnen har blivit intervjuade av oss och våra kurskamrater i en tidigare kurs och vi har fått tillåtelse att arbeta vidare med det material som vi samlade in då. För att få en överblick över det insamlade materialet har vi valt att kategorisera upp materialet i fyra kategorier, yngre och äldre pojkar och yngre och äldre flickor. Vi har sedan analyserat barns syn på fritid med dessa kategorier som bas.

Resultat: Vårt resultat visar att barn anser att de har fritid när de får göra vad de vill. De är fria och de känner inget tvång. Kompisar är en viktig del i deras fritid. Tv- och data- spel är också en stor del under fritiden, främst bland pojkarna men även bland flickor. I skolan kan de ha fritid på rasten men inte ofta under lektionstid. De barn som går på fritidshem anser att de ofta har fritid på fritids men inte när fröken bestämmer som exempelvis vid samlingen eller mellanmålet. Barnen i studien menar att det ofta är andra som bestämmer över deras fritid så som föräldrar och/eller deras lärare. Endast ett fåtal av barnen i studien menar att de själva bestämmer över sin egen fritid.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Syfte och frågeställningar	2
Teoretiska utgångspunkter	2
<i>Barns perspektiv</i>	3
<i>Barnperspektiv</i>	3
<i>Fri tid/fritid</i>	4
<i>Lek/lärande</i>	5
<i>Vänner/vänskap</i>	6
<i>Meningsfull fritid</i>	6
<i>Sociokulturell teori</i>	6
Tidigare forskning/Forskningsbakgrund	7
<i>Tidigare forskning</i>	7
<i>Barns fritid historiskt sett</i>	8
<i>Dagens fritid och fritidshem</i>	8
<i>Lek/lärande</i>	9
<i>Vänskap</i>	10
Metod	10
Resultat och resultatdiskussion	15
<i>Innebörden av fritid för barnen</i>	15
<i>När anser barnen att de har fritid?</i>	17
<i>Vem anser barnen bestämmer över deras fritid?</i>	20
<i>Hur uppfattar barnen som slutat fritids sin fritid nu jämfört med när de gick på fritids?</i>	22
Avslutande sammanfattning av barnens perspektiv på begreppet fritid	24
Avslutande diskussion	25
Metoddiskussion	27

Förslag till fortsatt forskning _____ 27

Slutord från författarna _____ 28

Referenslista

Bilaga 1

Bilaga 2

Inledning

Vad är fritid?

Vårterminen 2012 läste vi en kurs som hette *Fördjupande perspektiv på kvalitet i fritidshem*. Under den kursen väcktes vårt intresse inför hur barn uppfattar och ser på begreppet fritid och fri tid. Under kursen fick vi i uppgift att intervjua barn i olika åldrar om deras uppfattning om vad fritid och fri tid är. Intervjuerna genomfördes för att få ett barns perspektiv på fritid. Vi bestämde oss för att fråga våra klasskamrater om vi fick samla in deras intervjuer och använda oss av dessa för vidare studier i ämnet fritid.

Vid intervjuerna har vi samtalat med barnen om vad fritid kan vara och när man har detta. Vi har genom barnens svar försökt att fånga begreppet fritid så som de ser på det, oavsett skola, fritidshem eller bara ledig tid. Skolverket (2010) redovisar i sin rapport att barn som slutat fritids slutar på grund av att verksamheten inte är anpassad efter ålder och intresse. Detta gjorde att vi även ville analysera hur barn ser på sin fritid efter att de slutat på fritidshemmet.

Vi anser det viktigt att ta barns perspektiv för att få en djupare förståelse för deras åsikter och upplevelser. Barns fritid ser olika ut, många barn vistas långa dagar på fritidshemmet och kvällar och helger är ofta fullbokade av aktiviteter. Därför kan barnens perspektiv på fritid vara intressant att studera dels för att resultatet kan användas för att utveckla fritidshemsverksamheten och dels för att få veta vad som är viktigt och meningsfullt för barn. *Meningsfull fritid* är ett begrepp som bland annat skollagen anger som ett av fritidshemmets uppdrag och ser ut så här:

Fritidshemmet kompletterar utbildningen i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan och särskilda utbildningsformer som skolplikt kan fullgöras i. Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov.

(Skollagen, 14 kap 2 §, 2010:800)

Syfte och frågeställningar

Syfte

Syftet med vår studie är att undersöka vad begreppet fritid betyder för barn. Genom att få en förståelse av vad begreppet betyder för barnen kan vi i vårt kommande yrkesliv få en klarare förståelse av hur barn ser på sin fritid. Med den här förståelsen kan vi lättare arbeta utifrån barns perspektiv på fritidshemmet.

Frågeställningar

- Vad är fritid för barn?
- När anser barn att de har fritid?
- Vem bestämmer enligt barnen över fritiden?
- Hur uppfattar barnen som slutat fritids sin fritid nu jämfört med när de gick på fritids? Vi vill med denna fråga få en förståelse för äldre barns uppfattning om fritid. Deras perspektiv kan sedan användas för att utveckla fritidshemmets verksamhet för äldre barn.

Teoretiska utgångspunkter

Vi kommer i vår studie att utgå ifrån barns perspektiv på begreppet fritid. Genom att ha en förståelse för vad begreppen barnperspektiv och barns perspektiv kan betyda kan vi som lärare använda de olika perspektiven för att belysa verksamhetens arbete. Med den här kunskapen kan vi förhoppningsvis förändra och utveckla verksamheten utifrån barnens perspektiv (Klerfelt & Haglund, 2011). De båda begreppen är ofta förgivettagna och används frekvent i både läroplaner och forskning då det gäller pedagogik. Man behöver dock klargöra begreppen och förstå att de innebär olika ställningstaganden och kan handla om en rad olika frågor; vetenskapsteori, metodologi, etik och politik (Johansson & Pramling Samuelsson, 2003). Det som visar sig för barnet tar sig uttryck i barnets sätt att vara, handla, sinnliga, kroppsliga och det språkliga. Johansson (2003) menar att det krävs närhet till barnen både psykiskt och fysiskt för att det ska vara möjligt att ta de olika perspektiven.

Vi kommer även i studien att förhålla oss till tre centrala områden som barnen själva tar upp i intervjuerna. Dessa är *fritid*, *lek* och *vänskap*. Leken som barnen beskriver sker oftast i samspel med andra, kompisarna/vännerna. För att få en djupare förklaring av detta samspel kommer vi att utgå ifrån och ta upp den *sociokulturella teorin*. En viktig del i sociokulturella teorin är ljusst samspelet och att barn lär sig tillsammans med andra barn. Därför gör vi kopplingen mellan lek och lärande. *Kvalitet i fritidshem* (2007) beskriver leken som en viktig del i barns lärande och hjälper till att utveckla deras fysiska, psykiska och sociala kompetenser.

Utöver dessa begrepp kommer vi även att ta upp meningsfull fritid då vi återkommer till begreppet vid flera tillfällen i vår studie.

Barns perspektiv

Att beskriva barns perspektiv är svårt för det finns inte bara ett perspektiv utan det finns lika många perspektiv som det finns barn. När vi ser det ur barns perspektiv handlar det om att utgå från barnen och deras sätt att se på saker där kontexter och handlingsmöjligheterna är viktiga (Hvidtfeldt Stanek, 2010). För att vi skall kunna förstå barns perspektiv är det enligt Johansson (2003) viktigt att vi vet vad vi söker efter. Att vi har som ambition att ta reda på eller säga något om just barnens liv. Vi vill därmed göra barnens röster hörda. När vi har den här förståelsen kan vi säga att ett barns perspektiv är det som visar sig för barnet, barns intentioner och uttryck för mening.

En förutsättning för att förstå en annan människa oavsett vuxen eller barn är att vi har ett antagande om att vi kan förstå andra människor. Johansson (2003) tar upp Merleau-Ponty som säger att

En grund för att närma oss barns perspektiv är våra antaganden om hur vi kan förstå andra. Förutsättningen för att förstå andra människor är mötet eller interaktionen med dem. Vi kommunicerar genom att delta i varandras världar

(Johansson, 2003, s.44).

När barns perspektiv tolkas är det viktigt att vi ser till hela situationen där andra barn ingår, att ~~vi är~~ öppna för den komplexitet och den tvetydighet som finns. Det är även viktigt att vi har en strävan efter att lära känna barnen, bli accepterad och att vi visar engagemang för barnen och deras värld. Alla samtal med barnen skall ske på deras villkor och det gäller att vi som forskare ser och försöker att förstå barnens uttryck (Johansson, 2003). Det är inte alltid självklart att vi vuxna får ta del av ett barns perspektiv bara för att vi är tillsammans med barnen. För att få detta krävs inte bara att vi finns med där utan även att vi som forskare/pedagog har tid, tid till att lära känna barnen för att på så sätt vinna deras förtroende.

Barnperspektiv

Ett barnperspektiv innehåller enligt Halldén (2003) *barns perspektiv* men det tolkas av en vuxen. Halldén beskriver vidare att det hopskrivna ordet *barnperspektiv* syftar till att tillvarata barns villkor och att man med detta verkar för barns bästa. Hon menar att ordet barnperspektiv används för att få en förståelse av barnens erfarenheter ”att fånga barns röster och att tolka dem” (Halldén, 2003).

Även om barnperspektivet ser till barns rättigheter samt gynnar barnens utveckling på många olika sätt kan det inte ses som självklart att deras röster kommer fram till fullo. Karlsson (2009) menar däremot att barnens väl och rättigheter tas tillvara i ett barnperspektiv där det utgår ifrån att de vuxna hanterar deras behov och utvecklingspotential på olika sätt. Vi vuxna strävar efter att möta barnet på dess villkor, behov och erfarenheter. Pedagogernas förhållningssätt till barnen när man tolkar något är då att lyssna på barnen och att se till deras bästa (Johansson, 2003).

Fri tid/fritid

Rohlin (2001) beskriver att begreppet fritid kan tolkas på många olika sätt. Fri tid indikerar tid som inte är strukturerad och planerad medan fritid ofta ses som strukturerade aktiviteter under den fria tiden. Det finns en osäkerhet kring tiden som fenomen inom fritidshemmet/skolan som har att göra med fritidshemmets pedagogiska identitet och legitimitet menar Rohlin. Det handlar om vad tiden ska fyllas med? Vem eller vilka är i behov av att tiden ordnas?

Begreppet fritid har förändrats genom tiden och ofta definieras begreppet fritid genom att jämföras med någon form av motsats. För vuxna kan begreppet fritid ses som den tid då de inte arbetar. För barn är det vanligt att fritid jämförs med skoltid, plikt eller inte plikt. Skolan står då för plikt medan tiden efter skolan, raster och lov står för fritid i väntan på att föräldrar skall sluta arbeta/studera (Rohlin, 2001). Fritid har också en stark koppling till det känslomässiga och där det individuella styr vad som upplevs som stimulerande. Enligt Lindar (1999) går det inte att göra en definition av vad fritid är, utan det beror på vilket perspektiv vi utgår från. Oavsett vilket perspektiv vi utgår från har Linder ändå försökt att ringa in vad fritid är genom att utgå från fyra olika sätt att se på fritiden.

- tid
- frihet
- aktivitet
- upplevelse

Fritid som tidsbegrepp

Namnet fritid indikerar att det måste ha något med tid att göra och jämförs med tid som på något sätt är styrd t.ex. arbetstid, studier eller de dagliga sysslor som skall göras. Lindar (1999) beskriver att man historiskt sett försökt definiera begreppet för att kunna argumentera för mindre arbetstid och mer fritid. Han visar som ett exempel hur man på 1900-talet delade in tiden i olika begrepp som kom att kallas för ”total arbetstid” och ”bruttoarbetstid”. Den totala arbetstiden räknade inte in raster eller resor vilket medförde att fritiden verkade större än vad den egentligen var. Enligt Lindar är ett problem med tidsaspekten att man inte är överens om vilken tid som skall räknas. Fritiden blir oftast den tid som blir kvar då all annan tid har räknats och får på så vis inget eget värde och man tar heller ingen hänsyn till individens upplevelse.

Frihet

Om vi istället lägger betoningen på begreppet fritids första stavelser blir ”fri” det väsentliga. Med det menar Lindar (1999) att vi då försöker beskriva begreppet med hjälp av den personliga uppfattningen av vad fri kan betyda. Fri tid beskrivs då som den tid som blir kvar då vi har utfört alla måsten. Även här blir ett problem med en sådan avgränsning att man inte kan ta hänsyn till individens personliga upplevelse av vad som är meningsfullt.

Aktivitet

Lindar (1999) beskriver att fritid för många är att ägna sig åt någon hobby eller aktivitet. Det kan vara allt från lagidrott till bokläsning. Aktiviteter uppmuntras av samhället och ungdomsorganisationer får många gånger ekonomiskt stöd. Att se bara aktiviteter som fritid kan innebära problem på flera sätt menar Lindar. Ett kan vara att det skiljer sig mycket mellan kvinnor och män då det gäller vad de gör för aktiviteter. För män framträder starkast ”göra”-aktiviteter medan de aktiviteter som kvinnor vanligtvis dominerar inom inte ens kommer med

på aktivitetslistorna. Resultatet blir då att det finns aktiviteter som räknas som mer värdefulla än andra och leder till en ideologisk värdering om att fritiden inte ska slösas bort.

Upplevelse

Om vi sammanställer alla ovan beskrivna definitioner av begreppet fritid återkommer den personliga upplevelsen som en viktig del för att ha fritid. Om vi upplever något som fritt, roligt och meningsfullt har vi fritid anser många. Lindar (1999) beskriver också att "flow" är ett viktigt begrepp när vi talar om upplevelser av fritid. Flow kan beskrivas som ett tillstånd individen upplever och kan vara spännande, njutningsfullt, kräver koncentration och är självförverkligande. Även här blir det problematiskt att bara se fritiden som upplevelsebaserad då ingen upplever samma aktivitet på samma sätt. Någon kan uppleva flow då man lyssnar på musik medan andra inte gör det.

Sammanfattning

Fritid är ett begrepp som kan ha olika betydelser beroende på vilket perspektiv vi väljer att ta. Vi har försökt att ringa in några av perspektiven på fritid men det är svårt att göra en bestämd benämning då ordet fritid har olika betydelser för olika människor, detta kan vi även se på svaren i våra intervjuer från våra barn. Stebbins (2002a) tar upp tanken på att förändra just begreppet fritid. Han menar att begreppet fritid är på väg att förändras i samband med att människans objektiva möjlighet att kunna välja håller på att försvinna. Nu när barnen får fler och fler aktiviteter att välja på under sin fritid ökar antalet val men inget samtidigt ett tvång hos barnen där de *måste* ha ett val. Stebbins (2002b) nämner även att det finns en viss tendens till att det kan vara tråkigt på fritiden. Detta beror då på att man inte har något att göra eller för få och ointressanta val att välja emellan. Att man sedan använder sig av fritt val är inte heller längre aktuellt för fritid. Det är inte alltid att vårt fria val av aktivitet är fungerande. Friberg och Jonsson (2004) tar upp hinder som exempelvis ekonomin, hälsan och olika sociala hinder för att kunna göra vad man vill på sin fritid. Med dessa olika hinder menar Stebbins (2002a) att ordet fri och fritt val är på väg att försvinna. Vi har idag inte alltid chansen till våra fria val på vår fritid. Ibland har vi även en skyldighet att göra något på vår fria tid. En skyldighet, menar Stebbins, innebär ett slags tvång. Ibland är denna skyldighet något som vi ändå vill göra och vi gör det faktiskt med glädje. Då går man emot att tvång alltid är något man egentligen inte vill göra. Det vi kan se i Stebbins artiklar om fritid är att vi skall fundera över vad ordet egentligen betyder och om det är dags att fundera över en ny mening med ordet eller ett nytt namn på just ordet fritid.

Vi anser därför att det är viktigt att man funderar över vad fritid innebär för sig själv samt att man lyssnar till hur barn uppfattar fritid, framförallt då man på något sätt kommer att arbeta med fritidsfrågor. Vi kommer längre fram i denna uppsats också ge en historisk tillbakablick över fritidshemmets ursprung och hur dagens fritidshem ser ut.

Lek/lärande

Att leken används i pedagogiska samband både i och utanför skolan har gamla anor. Ofta pratas det om att leken kan användas till att utveckla och stärka dynamiken i en barngrupp samtidigt som det bara är en lek. I leken kan barnen pröva sådant som de kanske inte annars vågat göra. Det kan vara något som de sett på tv eller på teater eller som någon vuxen har gjort. I leken kan de utan risker pröva och behandla de som för dem är spännande och okänt likaväl som något bekant (Hägglund, 2012).

Genom leken övar barnen sitt mönster att tänka, sätt att lösa problem, hur de hanterar information och de får även prova olika sociala roller som hjälper dem att lägga grunden till sin identitet. Ofta krävs det regler även i den fria leken. Att barnen tillsammans skapar dessa regler är en form av träning av det demokratiska tänkandet och handlandet. De övar även på sitt samspel barn emellan. Även den fria leken har behov av att en vuxen finns i närheten för att ge stöd och stimulera barnens lek vid behov (Johansson, 2011).

Vänner/vänskap

Vänskapen är viktig för barnen när de förklarar begreppet fritid. Dahl och Ackesjö (2011) beskriver i sin studie att meningsfull fritid enligt barns perspektiv är till exempel just kamratskap. Författarna betonar vid ett flertal tillfällen att just kompisar och vänskapen var viktig för barnen både under fritidsperioden och även för de barn som inte gick på fritids.

”Vänskap är ofta en dyadisk relation, alltså en relation som består av två personer. Men en kamratgrupp kan också definieras som en vänskapsgrupp” (Aasebø & Melhuus, 2007, s. 89). Att vilja tillhöra och känna sig delaktiga i en gemenskap är viktig för barnen. Att ha en vän beskrivs i vissa studier som en frivillig relation, ingen kan välja din vän åt dig. Vårt samhällsideal idag tillåter oss att välja våra vänner. Även barn ges denna förutsättning och de ses nu som egna individer som själva kan skapa sina relationer. I och med att vänskapen är frivillig är det nu upp till individerna att upprätthålla vänskapen. Vänskapen uttrycker den enskildes sociala kompetens och med detta säger den något om den enskildes förmåga att etablera och även att upprätthålla sina sociala relationer. I dag ses dessa egenskaper som att man är framgångsrik med hög social kompetens. De barn som då saknar denna kompetens drabbas inte bara av avsaknaden av vänner utan även av att de inte kan leva upp till förväntningarna i de sociala samspelet (Aasebø & Melhuus, 2007).

Meningsfull fritid

Vi har ju tidigare diskuterat vad fritid är, men vad är då *meningsfull* fritid? På webbsidan Synonymer.se beskrivs ordet meningsfull som bland annat *viktig, betydelsefull och givande*. Alltså kan vi se det som en *givande fritid*. Just begreppet meningsfull fritid är inget som vi frågade barnen om utan mer något som vi själva har funderat kring eftersom det är ett ständigt återkommande begrepp i våra styrdokument. Tankarna som barnen ger oss om begreppet fritid är ju deras perspektiv på vad som faktiskt är meningsfullt för just dem. Dahl och Akesjö (2011) menar att om barnen skall kunna känna att något är meningsfullt skall det vara utformat utifrån barnens ålder, mognad, intressen, behov och även barnens tidigare erfarenheter. Fritidshemmet skall enligt *Kvalitet i fritidshemmet* (2007) erbjuda barnen ”en meningsfull, stimulerande och utvecklande fritid som är varierad och utgår från barnens behov och intressen” (s.22).

Sociokulturell teori

Den sociokulturella teorin har enligt Aasebø och Melhuus (2007) sin utgångspunkt i Vygotskys teorier och tankar. Kärnpunkten för denna teori är samspelet mellan individen och

samhället och även sampelet individer emellan. Även Säljö (2000) menar att en av utgångspunkterna i denna teori är just att samspelet är i fokus. Säljö menar vidare att människan är en varelse med ett antal fysiska och mentala resurser som på ett eller annat sätt är mer eller mindre bestämda av naturen och den art vi tillhör. Vi har som människor olika slags begränsningar som är relativt tydliga och våra olika sinnen är jämfört med många andra arter relativt dåliga. Säljö menar vidare att den kunskap och de färdigheter vi har kommer från olika handlingsmönster som vi byggt upp i delaktighet med andra människor. Genom att samspela med andra har vi lärt oss att utnyttja de ganska begränsade förutsättningar som vi nämnde tidigare.

Enligt den sociokulturella teorin är barnet mycket beroende av den vuxne. Barnet lär sig genom att härma den vuxne i ett socialt samspel dem emellan. I exempelvis tittut leken lär sig barnet turtagning och samspelsregler och beteckningar på vad som är roligt. I leken agerar inte barnet ensamt utan tillsammans med den vuxne (Säljö, 2000).

Säljö (2000) förklarar vidare att det lättaste sättet för människan att lösa ett problem är att fråga någon annan som är mer kunnig om hur man skall gå tillväga. En tanke i Vygotskijs teori är att vi människor befinner oss i och under utveckling och förändring. Ett sätt att se människans utveckling av kunskap är Vygotskijs proximala utvecklingszon. Vygotskij ser denna utvecklingszon mellan vad en individ kan klara själv, utan något stöd, och vad den individen kan klara med hjälp, av en vuxen eller med samarbete med kamrater. Stödet menar Säljö kan vara att barnet får hjälp med att se vad som frågas efter eller att någon annan hjälper till att dela upp problemet i mindre delar så att det blir mer lättöverskådligt. När man utgår från den proximala utvecklingszonen har läraren en stor roll som vägledare eller handledare. Det är då dennes uppgift att komma med tips och råd om hur barnet skall gå vidare.

Kommunikation och språkanvändning är också centrala delar i den sociokulturella teorin. Språket utgör länken mellan barnet och dess omgivning. Säljö (2000) menar att barnet ”tänker med och genom de intellektuella redskap i form av språkliga uttryck som de stött på och tagit till sig i samspel med andra”(s. 67). Enligt Säljö är det vardagliga samtalet den viktigaste lärmiljön för barnet. I dessa samtal lär sig barnet de viktiga delarna som det bör ta med sig i framtiden. I dessa samtal bör pedagogen använda sig av öppna frågor som sedan kan utmana barnet att tänka och skapa en egen reflektion av samtalet med läraren. Språket blir då ett redskap som barnet kan använda för att ta andras perspektiv på tillvaron.

Tidigare forskning/Forskningsbakgrund

Under tidigare forskning och forskningsbakgrund presenteras olika områden som har betydelse för vår studie. Genom att ge en historisk tillbaka på fritidshemmets uppdrag och barnsyn vill vi skapa en förståelse för barnens förutsättningar till fritid idag. Vi kommer också att ta upp hur dagens fritidshem ser ut och diskutera dess betydelse för barns fritid. Här kommer vi även ta upp forskning om vänskap, lek och fritid och vilken betydelse det har för barn.

Tidigare forskning

Vi har inte hitta så mycket forskning om barns fritid och framför allt inget med barns perspektiv på begreppet fritid. De uppsatser vi stött på utgår på olika sätt från barns fritidsaktiviteter där man utgår från föräldrars och pedagogers perspektiv.

Barns fritid historiskt sett

Att se på fritid som ett tidsbegrepp är vanligt då vi delar in dygnets timmar i olika kategorier så som arbetstid, övertid, rast och fritid mm. Hur tiden har delats upp har på olika sätt påverkats av samhällets utveckling och framväxt (Lindar, 1999). Rohlin (2000) beskriver arbetsstugorna som startades på 1800-talet och kan ses som fritidshemmets föregångare. Den första arbetsstugan startades i Stockholm och bedrevs i lokaler i anslutning till Adolf Fredrikssons folkskola. Arbetsstugan startades för att undvika att barnen drev omkring på gator och torg då samhället förändrades. Fler kvinnor började arbeta och synen på familjens roll som omhändertagande och fostrande kom att ändras. Det var också vanligt att barnen arbetade efter skolans slut men det kom också att förändras. Efterfrågan på barnen som arbetskraft minskade vilket ledde till ökad fritid. Då föräldrarnas arbetstider och barnens skoltider inte sammanföll, kom många barn att fördriva sin tid på gator och torg med tiggeri och brottslighet (Rohlin, 2000).

Arbetsstugans uppgift blev att fostra barnen till lydiga samhällsmedborgare genom att lära dem hederligt arbete i form av olika hantverk. I sin avhandling *Att styra i namn av barns fritid* (Rohlin, 2001) undersöker Rohlin barns fritid inom fritidshemmet.

Arbetsstugorna kom att förändras på 1930-talet då barnavårdsnämnden tog över tillsynen från folkskoledirektionen. Arbetstanken avvecklades och istället formades verksamheter där läsläsning och rekreationen prioriterades. Verksamheterna kom nu att kallas för eftermiddagshem. I eftermiddagshemmen ser man att idén om ”fria” barn börjar växa fram. Eftermiddagshemmen präglades av tanken att barn behövde vila och rekreation efter en skoldag och man försökte efterlikna hemmets miljö. Barnsynen hade ändrats från att enbart fostra barnen till hederliga arbetare, till att barnen har egna rättigheter, egen vilja och var kompetenta (Philgren & Rohlin, 2011).

Rekreationstanken var en reaktion på det arbete som barnen utförde i arbetsstugorna. Nu ansåg man att barnen var i behov av vila efter skolan och kan jämföras med ”fritid”. Arbetsstugorna begränsade barnens fritid så att de inte skulle härja fritt, medan eftermiddagshemmen byggde på psykologiska och pedagogiska grunder. Här ansågs ”fritiden” vara betydelsefull för den sociala ordningen (Rohlin, 2000). Formerna för de olika organiseringarna så som från arbetsstugor till fritidshem har som ovan nämnts varierat men problematiken kvarstår då det gäller att benämna och hantera barns tid och fritid. (Rohlin, 2001).

Dagens fritid och fritidshem

Fritid idag

Alla barn har idag rätt till fritid. Det är en rättighet och den finns nedskrivet i FNs barnkonvention (*Barns fritid*, 2009). I denna kan vi vidare läsa att alla barn har rätt till fritid, vila, lek och återhämtning. Fritid innebär idag en del i barnens utveckling, inte bara en tid då man har möjlighet att roa sig. Då fritiden är viktig för utvecklingen måste alla barn få en möjlighet till att ha en intressant och utvecklande sådan. I dag har tyvärr inte alla barn möjligheter till en fritid där de kan få utvecklas eller ges möjligheter till att utvecklas. Detta kan i sin tur förstärka de skillnader som redan finns hos barnen på grund av de olika

förhållanden så som familjesituationer, social klass med mera.

Fritidshemmet idag

Fritidshemmet skall idag erbjuda barnen en meningsfull fritid. Detta innebär då att verksamheten skall vara trygg, rolig och stimulerande och det skall finnas utrymme för lek och skapande. Dessa förutsättningar skall formars utifrån barnens ålder, mognad, behov, intressen och erfarenheter (*Kvalitet i fritidshem*, 2007).

Fritidshemmets uppgift är enligt *Kvalitet i fritidshem* (2007) att genom pedagogisk verksamhet komplettera skolan, erbjuda barn en meningsfull fritid och stöd i utvecklingen. På fritidshemmet har man idag som mål att förena god omsorg med pedagogisk verksamhet. Fritidshemmet är ofta en stor del i barnens tillvaro. Här lär de sig att ingå i sociala sammanhang och de lär sig även att hantera de arenor de behöver för sitt identitetsskapande. Verksamheten på fritidshemmet pågår under den delen av dagen då det inte är skola (*Kvalitet i fritidshem*, 2007).

Under åren som gått har lärarna på fritidshemmen gått från att lägga sitt fokus på barns utveckling till att se barns lärande på fritidshemmet. Utvecklingen har skett ur ett samhällsperspektiv och också utifrån det fakta att fritidshemmet flyttat in i skolans verksamhet. Fritidslärarna skapar nu lärande miljöer utifrån barnens behov eller något som man i gruppen behöver förstärka eller tona ned (Hippinen, 2011)

I dag ser man på fritids som ett viktigt komplement till skolan för att på så vis skapa en mångsidighet, helhet och kontinuitet i barns lärande och utveckling (Lööfdal, Saar & Hjalmarsson, 2011). Att komplettera skolans verksamhet betyder att man nu kan arbeta för att skapa en mångsidighet, helhet och kontinuitet i barnens lärande och utveckling. Skolan och fritidshemmet har nu en gemensam läroplan, *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* (Lgr11). *Kvalitet i fritidshem* (2007) tar upp det faktum att skolan och fritidshemmen har olika kunskaper och erfarenheter som då kan komplettera varandra.

Lek/lärande

Lek och lärande har länge varit skilda åt. Leken tillhörde förskolans värld medan lärandet tillhörde skolans. Nu är det dock uppenbart att både lek och lärande finns med i våra läroplaner. När vi nu vill utveckla barnen i riktning mot läroplanernas mål förutsätter man att lek, lärande och kreativitet ses som en helhet (Pramling Samuelsson, 2000). I skolan sker lärandet just på så sätt att det är reglerat och styrs av läro- och kursplaner som finns. Man kan säga att skolans lärande ses som framtidsinriktat medan lärandet på fritids har en stark koppling till nuet. På fritidshemmet sker lärandet informellt och det är starkt förknippat till att man lär sig i en kontext (Hansen Orwehag & Mårdsjö Olsson, 2011). När man då använder sig av leken i skolan sker det ofta med ett bestämt mål i sikte. Man har ofta en avsikt som till exempel att fördjupa ett kunskapsinnehåll. På fritidshemmet däremot är inte det den formen av lek som förekommer. Här handlar det mest om den fria leken, den av barnet själv valda leken, även om det finns andra typer av lek också. I den fria leken är inte läraren med för att styra leken utan mer som observatör och för att ibland tillföra ytterligare innehåll eller utmana barnen mot ytterligare färdigheter. Självklart finns även den styrda leken på fritidshemmet. Även denna lek har ett mål liksom i skolan men ett mål av en annan sort. Under fritidstiden

arbetar man mer med de sociala målen så som samarbete, kamratrelationer och att lösa konflikter (Hansen Orwehag & Mårdsjö Olsson, 2011).

Vänskap

Att ta reda på vad vänskap är kan vara svårt då alla definierar vänskap olika och har olika värderingar om vad det egentligen är. För barnen i vår studie var kompisar och vänskap starkt sammankopplade till begreppet fritid.

Ihrskog (2006) beskriver vänskap som någonting uppstår, något som kan växa och utvecklas för att sedan kunna avta eller till och med ta slut. Då vi som individer deltar i vår egen utveckling och vårt eget sökande efter att kunna tillfredsställa våra behov har vi själva ett eget ansvar för att göra detta. Ihrskog tar även upp några av kriterierna som skall finnas då det gäller vänskap. Hon menar att en ”vänskap bygger på att man delar med sig av sin privata sfär och sina känslor” (s.30). Att man vågar göra detta betyder också att vänskapen kan vara sårbara då man blottar sig själv och det kan istället bli ett hot om vänskapen skulle ta slut. För att bygga vidare på vad som behövs för en vänskap är det förståelse, identifikation och empati.

Ihrskogs (2006) unga intervjupersoner menar att det är skillnad på vänner och kompisar. I undersökningen menar de att en vän är någon som man inte är förtrogen med. Däremot har ordet kompis den starka innebörden att det är den som står dig närmast. Det är dem man delar sina tankar med och ger sitt förtroende till. Oavsett definition är vänskap och kamratskap viktiga för barnen. I vänskap ingår barnen i ett socialt nätverk och de relaterar till deltagarna i detta på ett eller annat sätt.

Att vara trygg är viktigt för barnen. Aasebø och Melhuus (2007) tar upp en undersökning som visar att om barn har eller får vänner så trivs barnen bättre i skolan. Undersökningen visar vidare att om barnen redan innan skolstarten hade bra kamratrelationer lättare anpassade sig till skolan och därmed också oftare får ett positivt intryck av skolan.

Metod

I detta avsnitt kommer vi att presentera den metod som använts för att samla in materialet, hur urval och genomförandet gått till. Vi kommer också att presentera hur vi valt att tolka och analysera det empiriska material vi har, samt vilka etiska överväganden som har varit betydelsefulla och även validiteten och reliabiliteten på studien.

Insamling av material

Under kursen *Fördjupande perspektiv på kvalitet i fritidshem* då intervjuerna gjordes nämnde våra kursansvariga att det fanns en möjlighet till att använda materialet för fördjupande forskning till en eventuell c-uppsats. Som vi tidigare nämnt blev vi intresserade för detta och frågade innan kursens slut våra kurskamrater om tillåtelse till att använda deras material i vår c-uppsats. Kamraterna gav oss sin tillåtelse till detta med två undantag där vårdnadshavare till intervjupersonerna inte gav tillåtelse till fortsatt forskning. Dessa två plockades bort och vi

fick sedan de övriga intervjuerna av kursansvarig.

Då vi tagit del av våra kurskamraters material var intervjupersonerna redan avidentifierade för oss under vårt analysarbete. Vid utskrift av materialet tog vi även bort vem som intervjuat. Detta gjordes för att vår kunskap om vem som intervjuat kanske kunnat påverka vår syn på det resultat som de fått i sina intervjuer. För att under analysarbetet få en mer personlig prägel på materialet valde vi att namnge intervjupersonerna med egna påhittade namn. Vi menar att det är lättare att diskutera resultatet som namngivna personer istället för att bara kalla dem vid siffror eller likande.

Val av metod

Vår studie bygger på barnintervjuer där syftet är att undersöka vad fritid betyder för barn. Kvale och Brinkman (2009) anser att man i intervjuer med barn ger dem möjlighet att uttrycka egna tankar och uppfattningar om sin värld. En intervju är enligt Björndal (2002) en form av ett samtal som är ett av de bästa sätten för att få reda på vad en annan person tycker och tänker och framförallt då man vill ta den andres perspektiv. Både Björndal och Kvale och Brinkman lyfter fram att det finns viktiga aspekter att fundera över innan man genomför barnintervjuer. Man behöver bland annat vara medveten om att det råder ett skevt maktförhållande mellan barn och vuxen, med det menas att vuxna har mer makt än barnen. Därför är det viktigt att frågorna är anpassade så att barnen förstår och att frågorna inte är ledande så att de kan uppfattas som att det finns ett rätt svar. Andra tips som författarna ger inför barnintervjuer är att intervjun med fördel kan utföras i naturliga miljöer. I instruktionerna inför intervjuerna i kursen stod det även att vi skulle vara pålästa på våra frågor för att lätt kunna ställa följdfrågor och inte behöva kolla allt för mycket i våra papper framför oss.

Björndal (2002) delar in intervjuer i fyra olika typer, med olika grader av struktur för att ge en beskrivning av hur man kan gå tillväga beroende på vad man vill undersöka. Han menar att intervjuer kan delas in enligt en skala från låg grad av struktur, där samtalsintervjun ligger, till hög grad av struktur, där man istället utgår från en intervju med fasta svarsalternativ.

Samtal med hjälp av intervjuguide beskriver Björndal (2002) som en intervjuform med stort utrymme för flexibilitet beroende på hur samtalet utvecklas. Man utgår från ett tema där man förbereder huvudfrågor, men där utrymmet finns för olika följdfrågor eller om intervjun får en annan intressant riktning. Om vi skall kategorisera vårt intervjumaterial utifrån Björndals skala anser vi att vi hamnar under intervjuer med låg grad av struktur, där vi har samtal med hjälp av intervjuguide.

Kvalitativa metoder lämpar sig för att beskriva fenomen i sin kontext för att kunna ge en möjlig förklaring av ett fenomen. Då man väljer att använda sig av kvalitativ intervju som metod måste man vara medveten och reflektera över olika val som ska tas under arbetets gång, för att kunna presentera ett material med hög validitet och reliabilitet (Justesen & Mik-Meyer, 2011). I intervjuforskningen diskuteras för och nackdelar med olika former av intervjuer, ostrukturerade, semistrukturerade och strukturerade. Enligt Justesen och Mik-Meyer (2011) beror valet av intervjuform på vilket perspektiv man utgår från i sin studie och hur man ska få svar på det man vill undersöka. Våra intervjuer är utformade som semistrukturerade intervjuer där man arbetar med en intervjuguide som tar upp ett tema med utformade huvudfrågor som man förberett. Men den semistrukturerade intervjun ger också,

som Björndal (2002) tar upp, utrymme för avvikelser om intervjupersonen skulle ta upp andra intressanta ämnen. Vår intervjuguide finns med i arbetet som bilaga 2.

Urval

Urval är en del av en population som man valt att undersöka. Urvalet är alltså vilken del av befolkningen man väljer att undersöka och är en viktig fråga att ställa sig inför sitt tänkta arbete enligt Trost (2007). Vi kan inte redogöra för hur våra klasskamrater har gjort sina urval inför intervjuerna men enligt de instruktioner vi fick inför uppgiften behövde vi inte välja barn på våra VFU-platser (verksamhetsförlagd utbildning) om vi följde instruktionerna med barnens olika åldrar.

Barnintervjuerna som vår studie bygger på genomfördes i kursen *Fördjupande perspektiv på kvalitet i fritidshem och fritidsverksamhet*. Under kursens gång fick vi studenter som deltog i kursen i uppgift att göra en fältstudie som bestod av både barnintervjuer och enkäter där arbetet skulle ske i grupp med enskild datainsamling och förberedelse. Instruktionerna var:

1. Intervjuer

Mot bakgrund av introduktionen

- barnintervjuer
- begreppen barnperspektiv och barns perspektiv
- begreppet fritid

ska två intervjuer göras med två barn (om möjligt en av vardera könet)

A. ett barn i "fritidshemsålder" gärna 7-8 år

B. ett barn på mellanstadiet, gärna ett som har gått på fritids men slutat, ca 11-12 år

(bilaga 2).

Som instruktionerna ovan förklarar fick alla i klassen i uppgift att genomföra två intervjuer var och detta är det empiriska material vi valt att arbeta med i denna studie. Under kursens gång bad vi om tillåtelse att samla in alla i klassens genomförda intervjuer för att fördjupa oss i till den här c-uppsatsen. Resultatet blev att vi har ett ganska omfattande material om barns perspektiv på fritid.

	Flickor	Pojkar	Totalt
Yngre (7-8 år)	11	10	21
Äldre (11-12 år)	9	10	19
Totalt	20	20	40

Genomförande

Vi är medvetna om att vi inte kan beskriva eller exakt veta hur trovärdiga intervjuerna är eftersom det inte är vi som genomfört dem. Men vi utgår från att de är genomförda och riktiga då vi alla haft samma instruktioner inför uppgiften. Instruktionerna lämnas som bilaga 2 i vårt dokument.

När vi själva skulle genomföra våra intervjuer var våra instruktioner att vi skulle välja barn i vissa åldrar. Vi båda valde då att ta barn i vår närhet, i de aktuella åldrarna, att intervjua då vi ansåg att detta skulle ge oss mer information. Barnen kände oss redan och kände sig trygga i vår närvaro, vilket i sin tur gjorde att vi lättare kunde intervjua dem. Vi valde båda att göra intervjuerna i barnens hemmiljö. Detta menar Björndal (2002) kan vara en fördel då barnet kan känna sig trygg i sin egen miljö. Vi båda var även noga med att gå igenom med barnen att de när som helst kunde välja att avsluta intervjun och att det inte fanns något rätt eller fel i de svaren gav oss.

Databearbetning och analys

Materialet samlades in under vårterminen 2012 och består enbart av intervjuer. Då vi fick materialet av kursansvarig var intervjuerna redan transkriberade då de ingick som kursmoment i tidigare kurs. Det vi har valt att göra med intervjuerna är att namnge barnen med slumpvis valda namn för att få en mer personlig ”relation” till materialet inför analysdelen. Vi har valt att kategorisera intervju svaren utifrån ålder och kön. Vårt fokus på kategoriseringen kön ligger inte i att analysera genus på ett djupare plan utan just ett sätt för oss att dela in materialet för att få en överblick.

Till en början sorterade vi materialet i fyra kategorier. Detta gjorde att vi fick en bra överblick över vårt material. Varje kategori analyserades och sammanfattades för sig, för att sedan i resultatet redovisas i enbart två kategorier, flickor/pojkar.

Vi har vidare valt att under varje resultatdel ha en resultatdiskussion för att på så sätt koppla samman till resultatet på ett överskådligt sätt.

Tillförlitlighet och undersökningens kvalitet

I vår undersökning har vi eftersträvat att få barns perspektiv på begreppet fritid. Detta har vi gjort med hjälp av intervjufrågor med olika följdfrågor till barnen. Vi båda som skriver den här uppsatsen valde barn i vår närhet och detta kan därför jämföras med ett bekvämlighetsurval enligt Trost (2007). Han beskriver bekvämlighetsurval som att man tar vad man kan och bör ta. Ett problem med att göra bekvämlighetsurval kan vara att resultaten inte går att generalisera. I vår studie är vi inte intresserade av att generalisera resultaten utan vi vill skaffa en förståelse av vad fritid kan innebära för barn och deras tankar om begreppet. En fördel med vårt material är att vi har en stor spridning trots allt, då alla i kursen gjorde intervjuer i sin närhet, vilket betyder att det finns en spridning från olika kommuner, stadsdelar och landsbygder. Vi har också ett stort antal intervjuer, 40 intervjuer med barn i åldrarna 7-12 år vilket kan vara en fördel då vi vill få en förståelse för barns tankar och funderingar.

Tillförlitligheten, reabiliteten, av studien är relativt hög då barnen gav liknande svar till alla de olika intervju personerna. Reabiliteten ser till hur studien skulle få samma eller likande resultat om studien gjordes igen av andra forskare vid en annan tidpunkt (Kvale & Brinkman, 2009). Reabiliteten, av vårt resultat dras däremot ned något då det är hela 20 olika personer som har intervjuat och det dras även ned då barnen kan ha varit någon som intervjuaren har

känt väl. Alla 20 har dock haft samma instruktioner (se bilaga 2) när de genomförde intervjuerna.

Då det gäller validiteten i vår uppsats vill vi först beskriva hur vi tolkar begreppet validitet. Kvale och Brinkmann (2009) försöker avmystifiera begreppet validitet som har varit omdiskuterat bland forskare. Många forskare anser att validiteten står för att kunna kontrollera om en metod undersöker det som man ska undersöka. Problemet blir då att kvalitativ forskning blir ogiltig om den inte resulterar i siffror. Enligt Kvale och Brinkmann bör man se validiteten i samhällsvetenskaplig forskning i ett vidare perspektiv. Validiteten blir då ett mätinstrument i förhållande till de observationerna man utför verkligen återger de fenomen eller variabler som intresserar oss. Valideringen kan också beskrivas som den process som forskningen skapar och yttrar sig genom hur man som forskare kontrollerar, ifrågasätter och diskuterar sina resultat.

Vi har i arbetet varit noga med att hålla oss till studiens syfte och dess frågeställningar, vi hoppas att ni läsare också uppfattar den röda tråden genom arbetet där vi med den historiska delen och de teoretiska utgångspunkter vill ge er en bild av vad som format och påverkat barns fritid. Genom att vara noga med att beskriva studiens metod och teoretiska utgångspunkter samt att diskutera vårt resultat anser vi att vi har haft en validering kontinuerligt genom vår forskningsprocess.

Etiska överväganden

När man skall ta ett barns perspektiv är det viktigt att man ser till att barnen inte alltid har den förståelse, erfarenheten och kunskapen om forskning som vuxna har. Det är då viktigt att man visar respekt för barnen genom att inte vara exempelvis påträngande eller störande på något sätt. Det krävs att man är extra lyhörd och tar extra hänsyn både då man samlar in materialet som när man bearbetar detta. Det är viktigt att man i resultatet är varsam och respektfull mot barnen i såväl tolkningar, beskrivningar och diskussioner av resultatet (Johansson, 2003)

I vår studie fanns det flera etiska aspekter att ta ställning till. Enligt Vetenskapsrådet (2010) finns det fyra huvudkrav att rätta sig efter. Dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet kom upp när intervjupersonen blev tillfrågad om intervjun. När det gäller informationskravet är det viktigt att den intervjuade är medveten om att intervjun är frivillig och att han/hon får avsluta om han/hon ångrar sig. Det är även viktigt att man berättar vad man har för syfte med studien man gör. När vi påbörjade våra intervjuer med barnen informerade vi dem, enligt våra instruktioner, om just syftet med intervjun och att de när som helst kunde välja att avbryta intervjun. Vi får då anta att även våra kurskamrater följde dessa instruktioner.

Samtyckeskravet handlar om att vi fick samtycke från de inblandade, och eventuellt vårdnadshavare, innan vi påbörjade vår undersökning. Eftersom vi intervjuade barn under 15 år måste vi därmed inhämta samtycke från barnen samt från barnens vårdnadshavare. Detta gjordes av alla inblandade intervjuare innan de intervjuade barnen som är med i studien allt enligt instruktioner från kursen då intervjuerna genomfördes.

Nyttjandekravet innebar att de insamlade uppgifterna vi fick endast får användas i forskningsändamål eller i en senare studie. Barnen och deras vårdnadshavare blev i samband med intervjun tillfrågade om vi fick använda materialet i fortsatta studier och gav där sin tillåtelse till detta. De som inte gav sin tillåtelse till att vara med i fortsatta studier har plockats bort från materialet.

Konfidentialitetskravet betyder att de intervjuade inte skall kunna gå att identifiera enbart på sina svar. Forskare ska ta bort alla kännetecken som skulle kunna leda fram till en identifiering av barnet. Detta var för oss redan gjort då barnen var anonyma för oss eftersom vi fått intervjumaterialet av våra kurskamrater som vid transkriberingen av intervjun oidentifierat barnen inför sin redovisning.

Resultat och resultatdiskussion

Under denna rubrik kommer vi att ta upp det resultat som vi kommit fram till av våra intervjuer. Under varje resultatdel kommer vi att ha en resultatdiskussion.

Innebörden av fritid för barnen

Pojkarna

Fritid för pojkarna är att det är roligt, frivilligt och att man är glad. Fritid är något som är positivt för dem alla just för att man får göra som man vill och att man får bestämma själv. Alla pojkarna nämner att kompisarna är en viktig del av deras fritid. De äldre pojkarna betonar det mer hur viktigt det är med kompisar på fritiden

Att vara med kompisar och göra roliga grejer (Harry, 11år)

För de yngre pojkarna är associationen till fritid lek och kompisar. Kompisarna är som sagt viktiga och då främst att leka och spela tv-spel (ex Nintendo, x-box osv) tillsammans med. Tv-spel är också något som många tar upp som fritid, oavsett ålder.

Man är ledig... Då kan man leka med kompisar (Fredrik, 9år)

En skillnad mellan de olika åldrarna är att de bland de äldre pojkarna nämner man inte ordet lek, utan man är/umgås/hänger med sina kompisar. De markerar även oftare än de yngre pojkarna att det är deras egen tid och att de gör vad de vill.

En av de äldre pojkarna menar att fritid kan vara att ha tråkigt, men det beror iså fall på att man är ensam. Bland de yngre är det inte lika många som associerar sina fritidsaktiviteter till sin fritid, de är just lek som är den främsta associationen. De flesta av de äldre pojkarna tar upp sina fritidsaktiviteter som fotboll och övrig träning.

Flickorna

Även flickorna menar att fritid är när de är lediga eller när man får göra vad man vill. På fritiden leker de med sina kompisar och gör roliga saker. Känslan när man har fritid är att det är roligt och att det känns skönt. Känslan som de äldre flickorna har när det gäller fritid är att det är skönt då man är fri från skolan och det tvång som de anser att de har där. En av de yngre flickorna menade att det kan vara tråkigt med fritid. Detta inträffar då hon inte kan komma på något att göra. En skillnad mellan de olika åldrarna var att de äldre menade att på

fritiden kan göra vad man vill och man behöver inte lyssna på någon vuxen bland de yngre betonades detta inte lika starkt. Kompisar och olika aktiviteter är också viktigt när det handlar om fritid. Fritidsaktiviteter som fotboll och handboll kommer upp hos två av flickorna. Hos de äldre flickorna handlar fritid mest om att vara med/umgås med kompisar, pyssla, dansa och lyssna på musik medan de yngre ägnar sig mest åt lek och kompisar.

Sammanfattning:

I vår analys finner vi att barnens kriterier för att något skall upplevas som fritid bör vara roligt, att man får göra vad man vill utan tvång.

Man får göra vad man vill, men inte olämpliga saker (Sandra, 11år)

Att vara med kompisar är en av de gemensamma nämnarna för hur barnen i studien tolkar ordet fritid. I de yngre åldrarna, oavsett kön, handlar det mycket om att leka. I det äldre åldersspannet använder man inte just ordet leka utan man umgås eller är med kompisarna. Att spela spel (tv-spel och dator) är också fritid för de flesta barnen oavsett ålder, med det är övervägande pojkarna som associerar att spela till fritid. Bland flickorna kom inte tv-spel upp som fritid i samma utsträckning som hos de yngre pojkarna. Däremot pratar man mer om ”pyssel” och skapande verksamhet på ett annat sätt än bland pojkarna.

Man kan göra mycket saker som man vill göra, och det är bra...pyssla och så (Stina 7år)

Det är bara två av barnen som nämner att fritid kan vara tråkigt och då är det just att man inte vet vad man skall göra eller att man inte har någon att vara med.

Resultatdiskussion

En stor del av barnens fritid ägnas åt kompisarna. De berättar att kompisarna är det som de starkast förknippar till begreppet fritid. Sandberg och Vuorinen (2008) tar upp en studie som bekräftar lite av det vi fått fram i vårt resultat. Lek med kamrater har högsta prioritet bland de äldre barnen. I deras studie lockar tv och dataspel först efter att man saknar en kompis. I vår studie är den däremot nästan lika viktig som att vara med sina kompisar.

Kompisar var även viktigt för barnen när de skulle beskriva vad fritid var. Att man som barn är delaktig i en god kamratrelation ger barnet en möjlighet att känna sig sedd, känna en tillhörighet och bekräftad. I en god relation får barnet känna att det han/hon säger faktiskt har en mening och en betydelse för andra människor. Man får vara med och påverka och utveckla och samtidigt kan man få känna känslan av att det inte är så farligt att prova något och ibland faktiskt göra bort sig lite grann (Dahlin, 2012). Här kommer en av Vygotskijs teorier upp, det sociokulturella lärandet. I detta lärande lär vi i samspel med varandra. Att våga vara med och våga spegla sig i vad andra gör hjälper barnet att komma i kontakt med sina känslor. Detta gör att barnet då kan utveckla en tro på sig själv. Samspelet med de andra barnen eller barnet hjälper barnet att komma vidare i sin egen utveckling (Säljö, 2000).

Att spela tv och dataspel är enligt vår studie något man gör tillsammans med sina kompisar. Sandbergs och Vuorinens (2008) studie är gjord för ett antal år sedan och mycket kan ha hänt sedan dess. Vi kan enligt Mediarådet (2010) se en ökning av tvspelandet hos dagens barn. Mediarådet har gjort en undersökning om barns användning och upplevelser av medier. I

denna kom de fram till att barns främsta val på fritiden var läxor och därefter kom att vara med kompisar. Medierådet såg i sin studie samma skillnad mellan könen som vi gjort i vår studie och det är att spela tv och dataspel främst gäller pojkarna. Läxorna kommer däremot inte i första hand i vår studie men många av barnen nämner att de har fritid hemma först efter att de gjort sina läxor.

Stebbins (2002b) tar upp att barnen kan tycka att fritiden kan vara tråkig då man inte har något att göra. Just denna tanke tar även några av våra barn upp i sina intervjuer. De kan ha tråkigt ibland då de inte har någon att vara med eller att de inte har något att göra. Våra tankar om detta kommer då att är det inte ok att bara vara ibland och faktiskt bara ta det lugnt. Då två av barnen menar att det är tråkigt att inte ha något att göra säger samtidigt desto fler av barnen att fritid är att bara vara. De går lite emot varandra i den frågan. Man kan fundera på om det kan vara en genus- eller åldersfråga? Stebbins (2002b) menar att man nu skall se över sitt ordval med fri tid och fritid. Många specialister menar att det är viktigt för oss att ha just fri tid men om man har tråkigt är det ju inget självvalt och då försvinner ju tanken över det fria valet. Han tar upp Iso-Ahola och Weissingers studie där man kommer fram till att fritiden kan bli långtråkig för barn och ungdomar då de saknar kompetensen att ha fritid *samtidigt* som de saknar tillräckliga möjligheter till att ha fritid.

Lek var också ett ord som barnen associerade till fritid. Hägglund (2012) menar att det finns en myt om att leken bara finns till och är viktig för de små barnen. Han menar att det visst kan vara så, att leken tappar lite i betydelse när barnen blir äldre men för de äldre kan leken fortfarande ha en stor betydelse. De är i leken man exempelvis kan träffa nya kompisar och bekräfta vänskap.

De äldre barnen nämner inte att de leker tillsammans med sina kompisar utan de bara är med varandra eller hänger med som de själva beskriver det. Man kan undra varför detta kommer sig. Kan det kanske vara så att det är en fråga hur många vuxna ibland nämner ordet lek? Hägglund (2012) nämner kommentarer som ”du är för stor för att hålla på att leka sådär” eller ”sådana lekar är bara till för småbarnen”. Gårdsäter (2012) tar upp att vid 12-års ålder har hjärnan hos människan slutat att utvecklas och i och med detta slutar barnen att leka på det sätt som de gjort i yngre åldrar. När vi leker utforskar vi verkligheten och vid denna tidpunkt har vi kommit fram till att vi faktiskt vet hur saker och ting förhåller sig till varandra. Man behöver då inte pröva eller låtsas längre. De barn som i intervjuerna nämnt att vara med kompisar istället för att leka är dock yngre än tolv så det stämmer ju inte in direkt på dessa. Kan det då vara så att ordet leka fått en stämpel att det gäller småbarn eller kan det vara så att barn idag har mer ”koll på” vad som egentligen är riktigt så att de inte behöver pröva sig fram?

När anser barnen att de har fritid?

Pojkarna

Pojkarna är rörande överens om att de alla har fritid när de får bestämma själva. Barnen menar att när de blir tvingade till något så har man inte fritid.

Alla de äldre pojkarna tar upp just lov, helger och annan ledig tid från skolan som fritid. De yngre pojkarna nämner inte just lov i samma bemärkelse som de äldre utan betonar att det är mer när man har rast eller är hemma.

Efter skolan, på helger och alla lov jag har (Jerker, 12år)

När man är i skolan och det är fritids och när man är hemma (Ceasar, 6år)

När pojkarna är på fritids får de bestämma själva och eftersom de får bestämma själva menar de att de har fritid när de vistas på fritidshemmet. Ett undantag på fritids var dock mellanmålet. Detta kom upp vid tre tillfällen, hos de yngre pojkarna, då de menade att vid mellanmålet är det fröknarna som bestämmer och då har man inte fritid. Om man har fritid på skolan var det lite delade meningar om. Under skolan kan man ha fritid på sin rast, detta med något undantag som menade att man faktiskt inte alls är fri på sin rast. Det finns ju regler även på rasterna. När man sedan arbetar i skolan tar fritiden snabbt slut. En av de äldre pojkarna menade att man inte har fritid vare sig i skolan eller på fritids för det finns regler på båda ställena. Man får bara vistas inom ett begränsat område, man måste passa tider och det finns en hel del måsten man skall följa. Man har fritid när man är ute och leker menade många av pojkarna.

Man kan inte göra vad man vill, måste passa tider. Man får inte lämna området. Det finns inte alla grejer man vill ha. Man får inte använda mobil..... (Emil 12år)

Strax under hälften av de yngre pojkarna menade att man har fritid hemma och då var det först efter att man gjort sina läxor och ätit mat. De äldre menar däremot att de alltid har fritid när de är hemma men även här kom fritiden först efter att de gjort sina läxor.

Det känns som om jag har fritid hela tiden, nästan (Frans, 11 år)

Pojkarna tar upp att det är skillnad på deras egen fritid och på föräldrarnas fritid. Några menar att det är för att föräldrarna har tvång även på sin fritid men några menar att de inte kan se någon skillnad på föräldrarnas fritid jämfört med sin egen. En skillnad menar pojkarna är att vuxna inte leker på fritiden. De har en massa måsten som de får göra på fritiden.

Barn får leka men vuxna får typ diska och sånt! (Ceasar, 6år)

Flickorna

I skolan är det fritid under rasten, lov eller fria timmen av något slag. De äldre flickorna menar att när man har roliga aktiviteter på skolan upplevs även detta som fritid. Idrottslektioner är något som flera av de äldre flickorna tar upp som ej fritid. På fritids var det fritid när man fick välja själv, dock inte vid samling och mellanmål, där är det fröken som bestämmer. När de är på fritids har de fritid förutom när de har styrda aktiviteter av lärarna, så som utflykter och just idrott.

De flesta flickorna svarade att de hade fritid hemma men de yngre flickorna utvecklade det inte något större. Till skillnad från de yngre flickorna förklarade de äldre att de har fritid när de är hemma just för att de då kan göra vad de vill. Ett fåtal av flickorna nämner även att de har fritid när de är ute och leker.

När jag bestämmer över min tid och inte har läxor och inte är i skolan (Lena 11år)

Här drar man även paralleller till de vuxnas fritid. Några av de yngre flickorna menar att vuxna har ju fritid hemma även när barnen är i skolan. Barnen tar även upp att de vuxna dricker kaffe och städar på sin fritid. De tycker inte om att leka som barn gör menar en av de yngre flickorna. Vuxna har mycket mer ansvar än vad barn har så det blir deras fritid enligt flickorna.

Jag brukar ju leka, men min mamma brukar inte leka (Rosa 7år)

Sammanfattning

I stort sett samtliga barn anser att de har fritid när de får bestämma själva vad de skall göra. I skolan kan man ha fritid men då endast på rasten och eventuellt på någon lektion där man har ett val att göra. Bland flickorna var det färre än hos pojkarna som ansåg att de hade fritids på fritids. De nämnde att fröken var den som bestämde och tog upp fler styrda aktiviteter och matsituationer som exempel. Även om det var övervägande pojkar som menade att de har fritid när de är ute och leker så menade även ett fåtal av flickorna att de också hade fritid när de var ute.

De äldre barnen var de som tog upp att de har fritid när de är hemma, övriga barn nämnde det mer i förbifarten och vi fick tyvärr ingen direkt vidarekoppling till hur de menade. Flickorna tog upp idrotten vid flera tillfällen som att det var ett tillfälle då de inte hade fritid.

Tanken på vuxnas fritid skiljer sig lite år. Flickorna anser att de vuxna har fritid när de är hemma och städar och dricker kaffe och att de vuxna har ett visst ansvar. Pojkarna å andra sidan menar att föräldrarna har ett tvång till att göra vissa saker på sin fritid så som att diska och städa.

Barns fritid är mer att de får leka vad de vill och så medans vuxna kanske går och fikar och så..... (Rut 10år)

Resultatdiskussion

Att leka utomhus var många av barnen som tog upp som fritid vid intervjuerna. De flesta av barnen ansåg att de hade fritid när de lekte ute under rasten. Sandberg och Vuorinen (2008) menar att just utomhusleken under rasterna höjs upp som en chans för barnen att fördjupa sina vänskapsrelationer och man övar under denna tid upp sin sociala förmåga. Att leka utomhus föredrar både pojkar och flickor i skolåldern att göra. De har en enda förutsättning för detta och det är just att det skall vara kompisar med att leka tillsammans med. Om man inte har lekkamrater i närheten så är inte uteleken lika lockande längre (Sandberg & Vuorinen, 2008). Sandberg och Vuorinen menar att det är för svårt att få igång en stimulerande ensamlek utomhus.

I resultatet får vi fram att flickorna inte anser att idrott är fritid. Kan det vara så att de känner ett tvång att delta och därför inte ser det som fritid eller kan det vara så att de inte tycker att det är roligt med idrott? Av egna erfarenheter kan vi se att det ofta är bollsport under fritidsgympan. Flickorna drar sig då ofta undan då det är övervägande pojkar som önskar bollsport. Ett av barnen, Sandra, bekräftar våra tankar om just detta med bollsporter. Hon menar i intervjun att de haft fritid två gånger denna termin och då har de fått vara med och bestämma vad de skall göra på idrottslektionen. ”Annars är det bara läraren som bestämmer sånt som killarna gillar. Fotboll, fotboll fotboll...”. Enligt Statistiska centralbyrån idrottar flickor och pojkar lika mycket. Bland pojkarna är dock lagidrotter vanligare än hos flickorna. Kanske kan detta ha med just tvånget de kan känna inför idrotten (*Barns fritid*, 2009)?

Att samlingen och mellanmålet inte var fritid verkar barnen i vår studie vara överens om. Johansson (2011) tar i sin studie upp att detta kan bero på att barnen tycker att det är tråkigt att sitta stilla, de kan ha varit mitt i en lek som de behövde avbryta för att samlas eller att det faktiskt kan vara ganska stökigt och hög ljudnivå under dessa stunder. I Johanssons studie

menar man dock även att samlingen kan vara ett bra tillfälle då man kan gå igenom dagen och/eller hitta lösningar på problem tillsammans.

Samlingen på fritids handlar om att skapa sammanhållning i fritidsgruppen och den kan även vara en tid då man kan lyfta information om dagens eller kommande aktiviteter. Under samlingen på fritid kan man som lärare få in många av målen man har från läroplanen. Vi kan som exempel ta målet från *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, Lgr 11* (2011) där man som lärare tillsammans med barnen skall utveckla regler för samvaron i den egna gruppen.

De vuxnas fritid kan man säga varierar ofta på var i livscykeln man befinner sig. Enligt Friberg och Johnsson (2004) kommer föräldrarnas fritid in först när barnen gått och lagt sig. Ofta, menar de, är föräldrarna då så pass trötta att det blir till att titta på tv, plocka undan efter dagen och kanske förbereda inför morgondagen. Barnen i studien menar att de vuxnas fritid består av att de har ett visst ansvar, både i hemmet och utanför. Här menar då författarna att städa och diska kommer in som tvånget och den tid man har över sedan, ja det är då barnen ser oss vuxna dricka kaffe. Med föräldraskapet följer en tid då båda föräldrarna måste disponera sin tid för förvärvsarbete och hemarbete.

Vem anser barnen bestämmer över deras fritid?

Pojkarna

Endast två pojkar, och då bland de yngre, menar att de bestämmer helt själva över sin fritid. Övriga pojkar menar att de delvis bestämmer själva men under skoltid bestämmer fröken över deras fritid. På fritid bestämmer man själv, för det mesta i alla fall. En av de yngre pojkarna menar att fröknarna bestämmer allt och nämner inte ens sin egen eller sina föräldrars vilja.

Det gör fröken. Hon bestämmer också att man skall ta på sig regnkläder. (Hugo 7år)

Hälften av de äldre pojkarna tar upp att föräldrarna också är delaktiga i bestämmandet över deras fritid. Bland de yngre pojkarna kommer inte föräldrarna upp i denna fråga i någon större utsträckning utan de har mer associerat frågan till skolan och fritidstiden. De äldre tar då upp att föräldrarna är med och bestämmer då det gäller deras läggtider och läxläsning.

I: Bestämmer man själv?

G: Ja det gör man ju...ingen annan kan ju bestämma, det står i lagen, vi har pratat om att man inte får tvinga någon att göra något de inte vill....så man bestämmer själv.(Gunnar 8 år)

Flickorna

Bland flickorna var det bara tre av de som svarade som ansåg att de bestämde helt själva över sin fritid. Många av de yngre visste inte vem som bestämde över deras fritid. Fröken hade en stor roll för flickorna, de menade att hon bestämde mycket över deras fritid.

I: Vem bestämmer över fritiden?

M: Fröknarna, om vi får någon fritid eller inte.... (Maja 7år)

Mamma och pappa var delaktiga i fritiden hemma. De äldre flickorna menade däremot att det var först och främst föräldrarna som var delaktiga i bestämmandet över deras fritid men att

fröken också var delaktig till viss del under skoltiden. De äldre flickorna uttrycker en längtan efter att få bli stora och kan bestämma själva över sin fritid och drar paralleller till de vuxnas fritid där man får göra som man vill och när man vill.

I: Ser du någon skillnad på deras fritid och din fritid?

P: De kan faktiskt bestämma själva när de har fritid och vad de vill göra. (Pia 11år)

Sammanfattning

Totalt är det bara fem barn som anser att de helt själva bestämmer över sin egen fritid. I övrigt bestämmer barnen delvis själva över sin fritid men de har även fröknar och föräldrar som har ett visst medbestämmande i barnens fritid. De yngre flickorna menar att fröken bestämmer mycket. Bland de äldre flickorna är det däremot så att de känner att de vuxna är de som bestämmer över fritiden. De äldre flickorna längtar mycket tills de blir vuxna och själva får bestämma över sin fritid. De vill ha eget ansvar över sin fritid så som de vuxna har. Detta är inget som pojkar, oavsett ålder, tar upp på samma sätt som flickorna.

Resultatdiskussion

Det vi kan se ganska tydligt är att barnen inte anser sig själva bestämma över sin egen fritid. Barnen är ändå medvetna om att det fria på något sätt övervakas av en vuxen i deras närhet oavsett om de är på skolan eller hemma. Då sociala relationer är en viktig del i människornas liv, särskilt hos barnen, är det inte konstigt att barnen tar upp dessa i förhållande till sin fritid. Olsson (2011) menar att det känslomässiga stöd som barnen idag får från sina föräldrar är viktigt för barnens framtida förmåga att bilda relationer med andra. Olsson menar vidare att det ändå är den vuxne som bestämmer över vad och när barnet skall göra diverse saker även om hon menar att den sociala relationen är viktig mellan den vuxne och barnet så är det den vuxne som bestämmer. Detta bekräftar då barnen i vår studie där de menar att det är föräldrarna som bestämmer över deras fritid.

Lärarna är andra vuxna som barnen träffar i stort sett dagligen i sina liv. Dessa kommer för många barn att vara starka förebilder och stöd på många olika sätt. Eftersom barnen är beroende av de olika lärarna som finns på skolan kan detta bidra till att barnen får ett starkt förtroende till och ser lärarna som sina mentorer och förebilder (Olsson, 2011). För de yngre flickorna i vår studie verkar detta vara ganska självklart. De ser upp till sin "fröken" på ett annat sätt än pojkar och de äldre barnen.

Längtan efter att få bli stor och bestämma själv är stor hos en del av flickorna. Flickorna som pratade om att bli stora och få bestämma själva är i åldrarna 9-11 år. I denna ålder börjar starten till att bli tonåring. Man är hälften barn men snart är man tonåring. Att vara fri och få bestämma själv är nu mycket viktigt. Kompisarna blir nu än viktigare och man vill som snart tonåring passa in bland alla andra och göra sådant som alla andra får göra. För barnen i den här åldern är det en tid som de tar in sina tidigare erfarenheter samtidigt som de vill få göra nya upptäckter i sin omvärld (psykologiguiden.se). Här betonar flickorna att de vill kunna göra som de vuxna, bestämma själva över sin fritid. Kanske kan det vara så som Sommer (2005) nämner, att flickorna vill ta ansvar för sin egen utveckling och sitt eget lärande? Sommer menar att de vuxnas inflytande över barnet inte försvinner helt i en sådan situation men det blir mer diffust.

Hur uppfattar barnen som slutat fritids sin fritid nu jämfört med när de gick på fritids?

Pojkarna

Nio av tio pojkar hade vid intervjutillfället slutat på fritids och var nu hemma efter skoltid. Nu när de inte går på fritids kan de se en viss skillnad på sin fritid. De menar att nu får man göra vad man vill, när man vill och de bestämmer själva med vem och hur länge de vill göra det. De tycker att friheten är mycket större och det är roligare med fritid. En av dem saknar kompisar medan de övriga menar att de har nu mer tid för kompisarna och träffar dem oftare nu än tidigare.

Man har längre fritid nu än förut och så behöver man inte vara på ett speciellt område (Isak 12 år)

Flickorna

Sex av nio flickor har slutat fritids. Kompisarna är viktiga oavsett om de går på fritids eller ej. En flicka började fritids igen efter att ha slutat och anledning till detta var att hon saknade kompisar hemma samt att skolan öppnade ett så kallat storfritids där man ”slapp dockvrån”. Övriga barn anser att de nu när de slutat fritids är det friare till att träffa vilka kompisar de vill och de har inte några begränsade områden att hålla sig till. En av flickorna beskriver att hon ibland kan sakna en vuxen att ha hos sig på fritiden och hon saknar även vissa aktiviteter som fröknarna gjorde på fritids.

Sammanfattning

Anledningen till att barnen slutat fritids ter sig vara att deras kompisar har slutat. Kompisarna är det ämne som kommer upp som största anledningen till att de slutat eller vill sluta. En flicka nämner att hon började på fritids igen dels för att hon saknade sina kompisar och dels för att det blev ett storfritids som inriktade sig mot de äldre barnen och deras intressen.

Den största skillnaden på fritid nu och då är att de får bestämma vad de skall göra själva nu. De har inga begränsade områden eller direkta tider att passa och de får nu vara med vem de vill på sin fritid.

En flicka menar att hon faktiskt saknar en vuxen ibland och vissa av aktiviteterna som gjordes på fritids.

Resultatdiskussion

Enligt *Kvalitet i fritidshem* (2007) är det viktigt att personalen kan erbjuda barnen en meningsfull *Kvalitet i fritidshem*, stimulerande och utvecklande fritid. Den skall även vara varierad och man skall som lärare utgå från barnens behov och intressen.

I intervjuerna finner vi barn som valt att lämna fritids då de blivit lite äldre. Anledningen är att kompisarna är fler och friheten större då man inte går på fritids. Om man då skall se det ut ett barns perspektiv kan vi ju tolka detta som att kompisarna är största anledningen till att de lämnar fritids. Samtidigt säger de att friheten är större nu när man är hemma. Betyder då detta att de inte kände att de var delaktiga i fritidsverksamheten? Ett av målen på fritids är att barnen skall känna delaktighet och känna att de har valmöjligheter och inflytande över

verksamheten. Skolinspektionen (2010:3) slog i sin rapport ned på att det saknas utbud med aktiviteter och att lärarna inte planerar tillräckligt stimulerande verksamheter för barnen.

Dahl och Ackesjö (2011) har i sin studie fått fram att det var viktigt att förhålla sig till var kompisarna tillbringade sin tid. Stannade kompiserna på fritids ville det aktuella barnet själv också vara kvar och vice versa. För många av barnen var det viktigare med var kompisarna var än vad själva fritidshemmet var. Dahl och Ackesjö menar vidare att man kan se fritidshemmet som en samlingsplats för barnen, en samlingsplats för deras relationer. Även barnen i Dahls och Ackesjö's studie nämner att de skulle tyckt att det var bra om man hade en särskild avdelning för de äldre barnen ett så kallat storfritids. Detta tar även barnen i vår studie upp. Barnen i vår studie ville komma undan dockvrån medan i författarnas studie ville man slippa de jobbiga små barnen. Författarna menar då vidare att detta även kan vara en anledning till att de stora barnen väljer att sluta, de vill ha lite lugn och ro. Här återkommer även Skolinspektionen (2010:3) med sin granskning där man poängterar att verksamheten på fritidshemmen är i låg grad anpassade efter de barn som faktiskt finns i grupperna. Verksamheten riktas främst mot de yngre barnen. När barnen då själva anser att de inte kan/får vara med och påverka sin vardag på fritids kan leda till att de blir passiva. En känsla av att inte kunna påverka kan då leda till att barnet väljer att sluta på fritids och istället tillbringa sin fritid någon annan stans (Dahl & Ackesjö, 2011).

Självklart kan man även se att barnen trivs på fritids om det finns betydelsefulla vuxna i deras närhet. På dagens fritids är det ofta stora grupper och personalen kan ha svårt att hinna med. I *Kvalitet i fritidshem* (2007) kan man läsa att lärarna skall förena omsorg med pedagogik. Barnen i Dahls och Ackesjö's studie lyfter fram att de har ett behov av att lärarna skall se deras intressen och behov. Detta tror vi kan ge dem en känsla av trygghet på fritids. Att känna sig trygg kan vara det som vår flicka i vår studie saknar. Hon menar att hon saknar de aktiviteter som lärarna gjorde samt att ha en vuxen i sin närhet. Även detta svar bekräftar i Dahls och Ackesjö's studie. De menar att de vuxna kan absolut vara en anledning till att barnen stannar på fritids.

Tyvärr kan det ibland vara omöjligt för lärarna att vara närvarande och fånga upp varje enskilt barn. Här krävs det då att den vuxne har kunskap om barns socialisering och relationsarbete för att på så sätt kunna fånga alla barnen i samspel. Genom detta kan läraren utmana barnen och få dem att utvecklas och lära i verksamheten.

I *Kvalitet i fritidshem* (2007) betonas även hur viktiga kompisarna är för barnen. Kamraterna och deras olika värderingar blir viktigare för barnen ju äldre de blir. Barnen i denna ålder behöver ofta stöd från en vuxen i olika situationer men de måste även öka sin förmåga till att ta ett eget ansvar. Här har fritidshemmet en viktig uppgift inför barnens framtid. De skall hjälpa barnen att utveckla en tillit till sig själv och sin egen förmåga i just denna process att utveckla sin egen identitet.

Även här kommer tankarna om att bli vuxen och få ta eget ansvar för vad man skall göra på sin fritid. Det är för barnen viktigt att de får chansen till att pröva sig fram och ta till sig den nya erfarenheten de får av att pröva. Att bli vuxen är en stor del av ett barns liv och det är nu de får chansen att pröva. Som vi nämnde tidigare är kompisarna nu än mer betydelsefulla och det är viktigt för barnen som är på väg att bli tonåringar att platsa in med de andra barnen. Olsson (2011) menar att här kan man se en skillnad emellan könen. Pojkarnas relationer beskriver hon mer som att de är koncentrerade på samma aktiviteter än vad flickorna är. Pojkarna väljer därmed ofta aktiviteter som deras kompisar medan flickorna i sin tur umgås mer i dyadgrupper än vad pojkarna gör. Denna dyad gör även att de känner en mer intim och trygg känsla i sitt kamratskap. Att vara trygg i sin roll i skolan menar Aasebø och Melhuus

(2007) har med vänskapen barnen emellan att göra. Barnen med vänner känner sig ofta starkare och tryggare och kan då få styrka att motsätta sig skolans auktoritet. När man som barn har vänner i sin närhet kan detta göra att man lättare skapar sina egna regler och även opponera sig för vad de vuxna eller andra kamraterna bestämt vilket är på både gott och ont.

Avslutande sammanfattning av barnens perspektiv på begreppet fritid

De flesta barnen oavsett ålder och kön ansåg att fritid var när man fick bestämma själv och man kunde göra vad man ville. För de yngre pojkarna var det viktigt att få leka och då menar de främst att få leka med sina kompisar. Tv-spel var något som kom upp oavsett ålder men det var de yngre som betonade det mer än de äldre. Bland de äldre pojkarna menade man att man inte lekte med sina kompisar utan man var med dem. Flickorna höll med pojkarna om att fritid var när man kunde göra vad man ville och man var fri. De yngre flickorna menade precis som de yngre pojkarna att det handlade mycket om att leka medan de äldre betonade kompisar och att man inte behöver lyssna på någon vuxen. De äldre flickorna menade som de äldre pojkarna att kompisarna var viktigast på fritiden.

När det handlar om att bestämma om sin fritid var det få som menade att de bestämde själva över sin fritid. För de yngre flickorna har fröken en stor roll i att bestämma över deras fritid. De övriga barnen menade oavsett ålder och kön att de bestämmer över sin egen fritid tillsammans med föräldrar och lärare. De äldre flickorna betonar att de vuxna bestämmer och att de längtar tills de själva får bestämma över sin egen fritid.

I stort sett alla barn är överens om att man kan ha fritid både på fritids och i skolan. I skolan är det främst på raster, lov och fria timmen. På fritids är det när man får göra vad man vill. Barnen menar att vid samlingar och vid mellanmålet är det inte fritid. Flickorna tar även upp idrott som ett tillfälle då det inte är fritid. Skillnad här är att de äldre barnen nämner att de har fritid när de är hemma medan de yngre nämner det mer i förbifarten. En annan skillnad är flickornas och pojkarnas syn på de vuxnas fritid. Pojkarna menar att de vuxna har en massa tvång medan flickorna menar att de har ett visst ansvar. Intressant det där med ansvar och tvång.

Vi kan se följande som beskrivning av barns fritid:

- Att bara vara
- Ha roligt
- Leka
- Kompisar
- Få bestämma själv
- Eget ansvar

Avslutande diskussion

Efter att vi gjort våra intervjuer och efter genomgången analys av våra resultat har vi fått ta del av barns perspektiv på hur de upplever begreppet fritid. Resultaten visade att det var svårt att sätta ord på begreppet vilket kan ha sin förklaring i att det många gånger handlar om det emotionella. Fritiden jämfördes med skoltid och en viktig kriterier för fritid var det lustfyllda och valfria deltagandet. Roos (2000) förklarar fenomenet ”fritid” handlar om två viktiga frågor. *Vad* man gör och *vad man kan* göra. Enligt Roos är fritiden starkt kopplad till det känslomässiga och där det individuella styr vad som upplevs som stimulerande. Denna rättighet att själv välja efter sina egna preferenser har inte alltid varit självklar, utan vuxit fram ur samhällets utveckling.

Det vi kan se är att det finns många olika tankar om just begreppet fritid. Stebbins (2002a) tar ju upp att man kanske borde fundera över hur fri fritiden egentligen är. Han menar att nu förekommer det ju ett visst tvång under fritiden och då brister ju hela tanken med att fritid skall vara fritt från tvång. Det är samtidigt mycket som hänger samman med begreppet, så mycket historia och olika uppfattningar om vad som är och när man har fritid. Det är även mycket som hänger samman med begreppet så som vänskap, identitetsskapande och så vidare.

Fritiden och vänskap är för barn idag centralt för deras identitetsskapande (Berggren, 2000). Valet av barnens fritid säger något om vilka de är och vilka livsvillkor de har. Berggren (2000) går till och med så långt att han säger att fritiden är en ”nationalscen för identitetsarbete” och då särskilt menar han för de unga människorna. Han menar att det vi gör det gör vi av en anledning och man kan se detta som symboliska uttryck för något som vi eftersträvar. Dessa uttryck gör att vi bland annat kan känna samband, samhörighet eller även främlingskap i de signalerna. Uttrycken som vi har i vår fritid kan vi då se som en representation av något viktigt i våra liv. När vi sedan kan förstå världen genom de olika symbolerna runt oss kan den då bli meningsfull för oss. Det är då viktigt med interaktionen mellan oss människor och det är då främst under vår fritid. Man bör även se uttrycken i sin sociala kontext för att förstå dem. Med detta vill Berggren säga att man skall relatera till människornas livsvillkor, tankar och värderingar. Fritiden tar idag en större del i de ungas liv än vad den gjorde för 40-50 år sedan och med detta utgör den då även en större del av identitetsutvecklandet. De vuxna är idag viktiga för de ungas utveckling men Berggren menar att de har idag en svårare uppgift än förut då ungdomarna i dag har vissa ”frirum” där de vuxna inte har tillträde.

För att skapa en identitet är andra människor viktiga för individen. Vänskap är enligt Aasebø och Melhuus (2007) en ömsesidig relation. Genom vänskapen definierar man sig som en vän och ordnar sig efter reglerna som gäller just denna vänskap. När man knyter an till en vänskap skapas det sedan känslor och emotionella band som hör samman med den enskildes identitet. Betydelsen av vänner i sitt identitetsskapande är därmed viktigt. Genom samspelet med andra barn speglar sig barnet som en social person och får när de gör detta en möjlighet att reflektera och reagera över sin egen roll i relationen. Barnets erfarenheter blir här då en generell uppfattning om jaget så väl som om omvärlden. I den sociokulturella teorin lägger man större vikt vid relationer än vid enskilda individer. I denna teori utgår man ifrån att man konstruerar sitt själv/jag i processer eller aktiviteter med andra människor. Språket är även en viktig del av det sociokulturella tänkandet (Aasebø & Melhuus, 2007). Forskare som undersökt detta med vänskap närmare finner enligt Aasebø och Melhuus att det finns vissa saker som kännetecknar vänskap. I vår västerländska kultur kan man till exempel se att den skall präglas av ömsesidighet, man har någon som hjälper och bryr sig om någon annan,

någon man litar på och någon man delar upplevelser och intressen med för att ta några exempel. Aasebø och Melhuus menar vidare att vänskap är en relation som har en stark känslomässig betydelse för barnen samtidigt som den är ett uttryck för en kultur som man är en del av. Författarna menar vidare att det måste finnas utrymme för att vårda sin vänskap. Man måste kunna utveckla den samtidigt som man tar den på allvar. Ibland kan det vara nödvändigt att ha en vuxen där som stöd och för att utesluta en exkludering av andra barn.

Fritiden för barn och ungdomar har idag ändrats. Enligt Nilsson (2000) har det på allvar blivit en arena där barnen och ungdomar utvecklar sina identiteter, kulturer och livsprojekt. I det konsumtionssamhälle vi lever idag ökar kraven för identitetsutveckling hos de unga. Vi kan idag se skillnader på hur man klär sig, väljer sina kamrater, hur man pratar och val av musik, film och litteratur. På fritiden skaffar sig barnen erfarenheter då de lär sig reglerna i livet och de utvecklar samtidigt en känsla för hur de skall förstå och tolka sin omvärld. Idag bidrar även fritiden till att strukturera deras vardag. Den ger dem utrymme, skapar frizoner och den ger framför allt barnen upplevelser. För barnen handlar fritiden enligt Nilsson om tid för kärlek, nöje, vänskap och vila och det bekräftar ju det som barnen i vår studie beskriver som sin fritid. Fritiden är den del av tillvaron då de kan ta det lugnt och umgås med sina kamrater. Nilsson menar då att fritiden kan inte bara beskrivas i relation till de funktioner fritiden har utan ”den har också ett värde i sig” (s.381).

Att fungera i grupp är en viktig egenskap då barngrupperna blivit allt större de senaste åren. Ackesjö (2011) anser att stora barngrupper ger konsekvenser för hur fritidspedagoger skapar relationer till barnen. Då barngrupperna var mindre fanns andra möjligheter till att erbjuda aktiviteter och man hade andra förhållningssätt till barnen. Men för att utgå från dagens situation där man är tvungen att handskas med större barngrupper är man mer tvungen att finnas i bakgrunden för att stötta och hjälpa till att lösa konflikter.

Fritidsverksamheten bygger till stor del på barnens intresse och valfrihet. Roos (2000) beskriver fritidshemmet som en handlingsarena där individen kan delta eller inte delta efter sina egna villkor. Individen har rättighet att utöva fritid, men bestämmer inte innehållet själv. Med det menar Roos att barnen har valmöjlighet att delta eller icke delta men det finns trots allt ramar och regler som styr handlingsutrymmet. Då det gäller barns handlings möjligheter är det viktigt att verksamheten tillåter barnen utveckla aktiviteter efter intresse. Löfdahl, Saar och Hjalmarsson (2011) beskriver fritidshemmets potentiella didaktik kan vara att både bevara de traditionella aktiviteterna men också förnya dem utifrån barnens deltagande. Enligt deras studier lockas barnen av det föränderliga där de verkar ställa sig frågor som – vad kan det här bli? Planerade aktiviteter som leder till nya möjligheter.

Roos (2000) beskriver vidare fritidslärares uppdrag som ”möjliggörare” och ”vägledare”. Det handlar om att dels gynna individens utveckling men också hjälpa och vägleda mot vuxenlivet och de samhällskrav som finns. Som vi tidigare nämnde ställer samhället stora krav på att man kan ingå i sociala sammanhang, det är också otroligt viktigt att utveckla sin identitet. Roos menar att fritiden är viktig för alla i det postmoderna samhället vi idag lever i. Det postmoderna samhället innebär att det inte finns något sanningsmonopol på kunskap längre, man kan inte göra tolkningar med hjälp av kulturer för att göra på ett visst sätt längre. Tidigare kunde man genom ungdomskulturerna vara och göra på bestämda sätt, kulturerna visade också tydligt olika sociala bakgrunder, köns- och etniska tillhörigheter mm (Bjurström, 2000). Det är på senare år som forskningen har intresserat sig för ungdomskulturer och försökt tolka dess innebörder. Ungdomskulturerna kan ses som uttryck för sociala och kulturella processer och omvandlingar och återskapas av samhällets ordning Här har skolan

och fritidshem en viktig del i barnens utveckling, att överbygga skillnader mellan olika kulturer erbjuda alla samma förutsättningar för framtiden.

Fritidshemmet kan ur barnens perspektiv ses som en plats där man samlas och skapar relationer till andra barn, man skaffar kompisar. Kompisarna är viktiga oavsett barnens ålder, men för de äldre barnen finns det ett dåligt utbud och bristande lokalmässiga förhållanden också påverkade om de slutade eller inte (Skolinspektionen, 2010:3). Även Dahl och Ackesjö (2011) fann liknande uppfattningar som skolinspektionen redogör då de intervjuat fritidshems barn. Barnen berättar att de gärna vill ha lugn och ro efter skolan, de vill kunna umgås med kompisar.

Metoddiskussion

Vi tycker att metoden fungerat bra då vi fått fram barns perspektiv genom intervjuerna. Vi har haft den fördelen att få samla in ett redan färdigt material. Detta har gjort att vi fått många intervjuer att arbeta med. Hade vi gått ut och gjort egna intervjuer hade vi troligtvis bara kunnat göra ett tiotal.

Att använda ett redan färdigt material verkade bra till en början. Att få fram resultat av det insamlade materialet var däremot lite svårt ibland. Anledningen till att det blev svårare än vi trott var att vi inte alltid fick följdfrågor på vissa av svaren. Vissa svar var väldigt korta och det fanns ibland inga följdfrågor. Hade vi gjort intervjuerna själva kunde vi vid dessa svar kunnat gå vidare och försökt fånga barnet i en omformulerad fråga så att vi kunnat arbeta vidare med svaren. Hade vi gjort intervjuerna själva hade vi kunnat läsa in så mycket mer av svaren. Nu gick vi miste om observationen av barnen under intervju tillfället. Vi hade också kunnat följa upp intervjuerna med enkätfrågor för att kunna bekräfta våra resultat.

Förslag till fortsatt forskning

En intressant del hade varit att göra liknande undersökning igen men att man då kan jämföra olika sociala klasser och etniciteter. Exempelvis om, och i så fall hur fritidsbegreppet skiljer sig mellan pojkar och flickor i ett område med hög invandringsbakgrund. Under vår verksamhets förlagda utbildning var vi båda på skolor med hög andel barn med invandrarbakgrund. Vi kunde där se hur barnens fritid såg olika ut beroende på kön och även den sociala statusen de hade. Anledningen till att vi inte har fokuserat på dessa faktorer i vår studie är för att vi vill få barns perspektiv på fritid. Därför skulle man i fortsatt forskning kunna undersöka vad som påverkar fritiden.

I Mediarådet har man gjort en undersökning om barns förhållande till medier. I undersökningen har man även gjort en undersökning om föräldrarnas syn på barns förhållande till medier. Att få föräldrarnas syn på barnens fritid hade varit intressant. Har barnen ett eget val i sina aktiviteter eller inte. Har vuxna samma syn på fritid som barn?

Slutord från författarna

Vi har fått en ny insikt inför vårt kommande arbete på fritids. Ofta planerar och arrangerar skolorna vi varit på en massa aktiviteter för barnen. Man tar in önskemål från barnen och gör sedan en planering utefter denna. Det finns en slags tanke om att det är för få anordnade aktiviteter på fritidshemmen, att man måste aktivera barnen hela tiden. Detta har vi nu insett under studiens gång att det är kanske inte det viktigaste. Det viktiga för barnen var att de skulle ha valmöjlighet till att delta, att det skulle vara roligt och att de hade kompisar, inte att läraren skall komma med en massa tvång att man måste göra än den ena eller den andra aktiviteten. Vi måste våga lita på barnen mer och låta dem ta ansvar. Vi bör finnas där och kunna ge dem förslag på aktiviteter men valfriheten ska alltid finnas där. Vi kan däremot se en tendens till att det kan komma att bli mer tvång för barnen i samband med de ökande barngrupperna. Skolinspektionen kvalitetsgranskning (2010:3) visade att antalet barn på fritidsavdelningarna tredubblats sedan 1990 talet. Barnen blir fler och fler på fritidshemmen och lärarna hinner inte med. För att få kontroll kan ett sätt då vara att tvinga in barnen i aktiviteter eller liknande för att veta var alla är. Detta skulle då leda till att barnens syn på fritiden blir att det är ett tvång. De är inte fria som barnen i vår studie associerade sin fritid med. Skolinspektionens rapport visade även att pedagogernas kontakt med barnen på fritidshemmet hade en tendens till att bli ytlig. Barnen menar i vår studie att de vill känna sig fria och få göra vad de vill men samtidigt nämner några av barnen att de ändå vill ha en lärare i närheten. Läraren är som vi nämnt tidigare viktig för barnen i deras utveckling på många olika sätt.

En annan sak som vi tar till oss är att låta barnen bara vara ibland. Många av barnen menar att de har tråkigt när de inte har en kompis eller inte har något att göra. Att öva på att bara vara är något som vi skall ta till vara. Stebbins (2002b) har rätt i det han tar upp. Fritid är inte alltid kul eller upplyftande. Den fria tiden innehåller även en del tvång som man bara måste ta tag i. Därför är det viktigt att vi lär oss ha fritid när vi kan, inte bara när vi måste...

Under arbetets gång med den här uppsatsen och även kursen vi läste *Fördjupande perspektiv på kvalitet på fritidshem* har vi fått en djupare förståelse för hur viktigt fritiden är för barnen. Det finns mycket som behöver uppdateras ute i verksamheterna för att öka kvaliteten. I framtiden vill vi arbeta för att barn ska få en lustfylld och meningsfull fritid precis så som *Kvalitet i fritidshemmet* (2007) tar upp som fritidshemmets uppdrag. Men för att barnen ska uppleva fritiden som meningsfull krävs det att verksamheten är trygg, rolig och stimulerande för att barnen skall utvecklas. För att barnen ska utvecklas, bli trygga och ha roligt krävs det att det finns närvarande vuxna som kan hjälpa dem i socialiseringsprocessen som sker i samspel i grupp.

Referenslista

- Ackesjö, Helena. (2011). Medspelare och ordningsvakter- barns bilder av fritidspedagogens yrkesroller på fritidshemmet och i skolan. I Klerfelt, Anna & Haglund, Björn (Red.). *Fritidspedagogik: fritidshemmets teorier och praktiker*(s.204-223). Stockholm: Liber
- Aasebø, Turid Skarre & Melhuus Cathrine E. (2007) *Rum för barn rum för kunskap*. Stockholm: Liber
- Barns fritid*. (2009) Sveriges officiella statistik. Levnadsförhållanden rapport 116. Stockholm: Statistiska centralbyrån Tillgänglig 2013-01-21
http://www.scb.se/Pages/PublishingCalendarViewInfo_259923.aspx?PublObjId=10664
- Berggren, Leif. (2000). ”Jamen pappa, du är ju löpare” Om den villkorade fritiden som tummelplats för växande. I Berggren, Leif (Red.). *Fritidskulturer* (s.33-65). Lund: Studentlitteratur.
- Bjurström, Erling. (2000). Ungdomskultur som stil. I Berggren, Leif (Red.). *Fritidskulturer* (s.269-276). Lund: Studentlitteratur.
- Björndal, Cato R. P. (2002). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. 1. uppl. Stockholm: Liber.
- Dahl, Marianne & Ackesjö, Helena. (2011). ”Det bästa med fritids var att kompisarna var där”. I Klerfelt, Anna & Haglund, Björn (Red.). *Fritidspedagogik: fritidshemmets teorier och praktiker* (s.204-223). Stockholm: Liber.
- Dahlin, Ewy. (2012). Leken- en grund för livet. I Bengts Mari & Gårdsäter Helena (Red.).
- Friberg, Solveig & Jonsson, Maj Lis. (2004). *Fritidskunskap* Stockholm :Liber
- Gårdsäter, Helena. (2012). Bekräfta – inte bedöma. I Bengts Mari & Gårdsäter Helena (Red.). *Fullt av lek* (s30-36). Stockholm: Lärarförbundet
- Halldén, Gunilla. (2003). Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 2003, Årg 8:1-2, s.12-23.
- Hansen Orwehag, Monica & Mårdsjö Olsson, Ann-Charlotte. (2011). Lärande i fria miljöer. I Klerfelt, Anna och Haglund, Björn (Red.). *Fritidspedagogik- fritidshemmets teorier och praktiker*(s.115-137). Stockholm: Liber
- Hippinen, Annelie. (2011). Yrkesroll i förändring. I Pihlgren S, Ann (Red.). *Fritidshemmet* (s.29-50) Stockholm: Studentlitteratur
- Hvidtfeldt Stanek, Anja. (2010). Børneperspektiver på den SFO-pædagogiske praksis. I Ankerstjerne, Trine (Red.). *SFO- og fritidspædagogik: før og i fremtiden* (s.125-159). Frederikshavn: Dafolo.
- Hägglund, Kent. (2012) . Lekens innersta väsen. I Bengts Marie & Gårdsäter Helena (Red.). *Fullt av lek om att ge utrymme för skolbarns lek* (s.11-18). Stockholm: Lärarförbundet

Ihrskog, Maud. (2006). *Kompisar och Kamrater Barns och ungas villkor för relationsskapande i vardagen*. Diss Växjö; Växjö universitet

Johansson, Eva. (2003). Att närma sig barns perspektiv- Forskares och pedagogers möten med barns perspektiv. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 2003, Årg 8:1-2, s. 42-57.

Johansson, Eva & Pramling Samuelsson, Ingrid. (2003). Barns perspektiv och barnperspektiv i pedagogisk forskning och praxis. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 2003, Årg 8:1-2, s. 1-5.

Johansson, Inge. (2011). *Fritidshemspedagogik Idé-ideal-realitet*. Stockholm: Liber

Justensen, Lise & Mik-Meyer, Nanna. (2011). *Kvalitativa metoder från vetenskapsteori till praktik*. Studentlitteratur: Lund

Karlsson, Rauni. (2009) .Lekens form och innehåll – gestaltningar av demokratiska aspekter i en förskolekontext. I Sandberg, Anette (Red.). *Miljöer för lek och lärande och samspel*(s.63-81). Studentlitteratur: Lund

Klerfelt, Anna & Haglund, Björn. (2011). Samtalspromenader - barns berättelser om meningen med fritids. I Klerfelt, Anna & Haglund, Björn (Red.). *Fritidspedagogik: fritidshemmets teorier och praktiker*(s.204-223). Stockholm: Liber.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Kvalitet i fritidshem, allmänna råd och kommentarer. (2007) .Skolverket

Lindar, Pär. (1999). *Fritidsboken*. Stockholm: Bonnier utbildning

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011, Lgr 11. Skolverket.(2011)

Löfdahl, Annica, Saar ,Tomas & Hjalmarsson ,Maria. (2011). Fritidshemmets potentiella didaktik och barns och pedagogers gemensamma kunskapsmöjligheter. I Klerfelt, Anna & Haglund, Björn (Red.). *Fritidspedagogik : fritidshemmets teorier och praktiker*(s.42-60). Stockholm: Liber

Mediarådet. (2010) .*Unga och medier 2010*. Tillgänglig 2012-12-14
<http://www.statensmedierad.se/Publikationer/Produkter/Ungar--Medier-2010/>

Nilsson ,Per. (2000). Idrott och modernisering. I Berggren , Leif (Red.). *Fritidskultur*(s.366-383). Lund: Studentlitteratur

Olsson, Elin. (2011). *Social Relations in Youth: Determinants and Consequences of Relations to Parents, Teachers, and Peers*. Tillgänglig 2012-11-12
<http://su.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:410190>

Philgren , Ann S & Rohlin, Malin. (2011). Det ”fria” barnet. I Klerfelt, Anna & Haglund, Björn (Red.) *Fritidspedagogik: fritidshemmets teorier och praktiker*(s.14-41). Stockholm: Liber.

Pramling Samuelsson, Ingrid. (2000). Kreativitet och lärande- en utmaning för pedagogen. I Johansson, Inge & Holmbäck Rolander, Ingrid (Red.). *Vägar till pedagogiken i förskola och fritidshem*(s.215-233). Stockholm: Liber

Psykologiguiden.se Tillgänglig 2012-12-14

<http://psykologiguiden.se/www/pages/?ID=86&tonaring>

Rohlin, Malin. (2000). Fritidshemmets framväxt . I Johansson, Inge & Holmbäck Rolander, Ingrid (Red.). *Vägar till pedagogiken i förskola och fritidshem*(s.37-68). 1. Uppl. Stockholm: Liber

Rohlin, Malin. (2001). *Att styra i namn av barns fritid – en nutidshistoria om konstruktionen av dagens fritidshem i samordning med skolan*. Högskoleförlaget vid lärarhögskolan i Stockholm

Roos, Hans-Edvard. (2000). Fritidens kunskapsområde. I Leif, Berggren (Red.). *Fritidskulturer* (s.389-399). Lund: Studentlitteratur

Sandberg, Anette & Vuorinen ,Tuula. (2008). Barndomens lekmiljöer – förr och nu. I Sandberg ,Anette (Red.). *Miljöer för lek och lärande*(s.13-31). Studentlitteratur: Lund

Skollagen. Tillgänglig 2013-02-01

http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/?bet=2010:800#K14

Skolinspektionen. (2010). *Kvalitet i fritidshem*. Rapport 2010:3.

Sommer, Dion. (2005). *Barndomspsykologi Utveckling i en förändrad värld*. Hässelby: Runa

Synonymer.se Tillgänglig 2013-03-04

<http://www.synonymer.se/?query=meningsfull&SOK.x=23&SOK.y=12>

Stebbins ,Robert A. (2002a) *Choice and Experiential Definitions of Leisure*. LSA Newsletter No 63 <http://www.seriousleisure.net/uploads/8/3/3/8/8338986/reflections1.pdf>
Tillgänglig 2012-12-06

Stebbins, Robert A. (2002b) *Boredom in freetime*. LSA Newsletter No 64
<http://www.seriousleisure.net/uploads/8/3/3/8/8338986/reflections2.pdf>
Tillgänglig 2012-12-06

Säljö, Roger. (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.

Trost, Jan. (2007). *Enkätboken*. 3., [rev. och utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet. (2010). <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> hämtad 2012-12-15

- Om jag säger fritid - vad tänker du då på?
- Hur känns det när man har fritid?
- Berätta vad du gör när du har fritid!
- När har du fritid?
- När har man inte fritid?
- Kan man ha fritid i skolan?
- Kan man ha fritid på fritids?
 - Om svaret är Ja /Har man det hela tiden? När har man det inte? Varför tror du det är så?
 - Eller Nej /Har man ingen fritid alls där? Varför tror du det är så? Måste det vara så?
 -
- *(Till barn som inte längre går på fritids)* Vad tycker du det är för skillnad på att ha fritid nu mot förut, när du gick på fritids (alt. när du var yngre)?
- Är det skillnad på barns och vuxnas fritid?
- Vem bestämmer över fritiden?
- Hur tror du det skulle vara om man aldrig hade fritid?

Fältstudieuppgift

FPK201

V12

Bilaga 2

Barnintervjuunderlag

Förbered

Läs igenom underlaget noga, många gånger, och tänk igenom steg för steg vad det handlar om, så att du är helt säker på vad det är du vill veta.

Presentera

intervjun genom att berätta för barnet att eftersom du ska bli lärare på fritidshem så är det viktigt för dig att lära dig hur barn tänker och vad de tycker. Just nu vill du veta hur barn tänker och tycker om fritid. Det betyder att det inte finns vare sig rätta eller felaktiga svar på dina frågor, utan du vill veta just vad den du intervjuar tycker.

Tala sen om att du spelar in intervjun för att du ska komma ihåg bättre vad han/hon sagt.

När du sen börjar fråga, ta det lugnt, lyssna noga på vad barnet svarar, ställ följdfrågor om du är det minsta lilla tveksam om vad barnet menar. Tänk intervjun mer som samtal än som frågor och svar! Det är helt ok att under intervjun ta frågorna i annan ordning än i underlaget – det kan ju kännas mer naturligt att ändra ordningen, t ex om barnet kommer in på något som du ändå tänkt fråga om senare. Om barnet verkar tröttna, hoppa då hellre över några frågor än att skynda snabbt igenom alla. Försök dock att avsluta intervjun med den sista frågan i underlaget.

Frågeunderlag (OBS – *alla* frågor ska följas upp med följdfrågor oavsett om det står särskilt eller ej!!)

- Om jag säger fritid - vad tänker du då på?
- Hur känns det när man har fritid?
- Berätta vad du gör när du har fritid!
- När har du fritid?
- När har man inte fritid?
- Kan man ha fritid i skolan?
- Kan man ha fritid på fritids?
(Båda dessa frågor kan besvaras med Ja eller Nej och måste därför följas upp extra noga, t ex
 - Om svaret är Ja /Har man det hela tiden? När har man det inte? Varför tror du det är så?
 - Eller Nej /Har man ingen fritid alls där? Varför tror du det är så? Måste det vara så?)
- (Till barn som inte längre går på fritids)Vad tycker du det är för skillnad på att ha fritid nu mot förut, när du gick på fritids (alt. när du var yngre)?
- Är det skillnad på barns och vuxnas fritid?
- Vem bestämmer över fritiden?
- Hur tror du det skulle vara om man aldrig hade fritid?

Högskolan Väst
Institutionen för individ och samhälle
461 86 Trollhättan
Tel 0520-22 30 00 Fax 0520-22 30 99
www.hv.se